

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...змжэй 1921 оной ...рин 21-һээ гарана | № 304. (13620) | 1971 оной декабрийн 25, суббото | Сэн 2 мүнгэн

БУРЯАДАЙ АССР-эй НАЙМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ II СЕССИ

Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ гүрэнэй табан жэлэй түсэб ба республикын арадай ажахые 1972 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай

Буряадай АССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ, депутат И. А. ХАЗАГАЕВАЙ элидхэлһээ

...й депутатууд! Республикын ...онүүдэй Совет Буряадай ...й Верховно Соведэй үзэмжэдэ ...Р-эй арадай ажахые 1971— ...онуудта хүгжөөхэ табан жэ...н республикын арадай ажа...72 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй ...ые Буряадай АССР-эй Вер... Соведэй үзэмжэдэ табиба. Энэ ...бэлдэхэ хүдэлмэридэ рес...н түсэблэлгын органууд, ми...рвэнүүд ба зургаанууд, ажал...депутатуудай нютагай Сове...рдэм шэнжэлгын ба ниитын ...ргаанууд, промышленна пред...ууд, колхоз болон совхозууд ...һан байна гэжэ элидхэлшэ ...ёбэ.

...жэлэй түсэб зохёолго пар...ластной комитедэй ба рес...н Министрнүүдэй Соведэй ...и доро 1971—1975 онууд...й ажахые хүгжөөхэ КПСС-эй ...ездын Директивэнүүдтэй ба ...й ЦК-гай ноябриин (1971 ...нумэй, СССР-эй Верховно ... III, РСФСР-эй Верховно Со... сессинүүд дээрэ баталагда...рнэй ба Россин Федерациин ...тэй зохилдуулан табигдаа. ... партиин XXIII съездын ...эринүүдые ба наймадахи та...эй зорилгонуудые саг бол...нь дүүргэһэн амжалта... шэнэ табан жэлэй тү...олгын үндэһэн боложо үгэһэн ...наймадахи табан жэлэй тур...еспубликымнай арадай ажа... бүхы һалбаринууд шэнэ, ...ехэхэн алхам урагшаа хэбэ ...нэ үе соо промышленна үй...н бүтээсэ 1,6 дахин ехэ ...үнгэтэ металлургиин түү... бааза үргэдхэгдэһэн, хи...омышленностиин ба барил...ышленностиин хүгжэлтэ ур...йна. Мүн машина бүтээл...гэн, нютагай зургаануудай ...бусад промышленностиин ...тинуудай ажалай бүтээсэ ...рэшэлээ. Байгаалиин ула...ндэшэг байбашье, хүдөө ...ай мүн лэ яһала ехэ ам...лаа. Колхоз болон совхо...атериально-техническэ баа... һайжаруулһанай, эрдэм ...түйлалтануудые хэрэглэһэ...р ороохо таряа, мал ажа...укци гүрэндэ худалдаха та...й даабаринууд амжалтатай ...хэ байна.

...ахи табан жэлдэ республи...ишадай һуудал байдалые ...лха талаар ехэхэн алхам ...ун зоной мүнгэн олзо энэ ...,5 дахин дээшэлээ, гүрэнэй ...ативна худалдаа наймаан ...ентээр, ажалшадай али бү...эмжэ хангаха хүдэлмэри ...ехэдэһэн байна. Тиихэдэ ...зоной хэрэглэмжэ хангаха ... 3,2 дахин ехэ болоо.

...е түсэбэй ёһоор хүтэлбэри...дхэхэ хүдэлмэри бүри һай...айна. Түсэблэлгын ба эко... урмашуулгын шэнэ сис...еспубликын промышленна ...редприятинуудай 90 про...оо, предприятинуудай бэеэ ...элхэ талада горитойхоп ...уд туйлагдаа.

... наймадахи табан жэлэй ... амжалтатай бэелүүлэг...да партиин XXIV съездын

шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр арадайнгаа ажахые улам саашань хүгжөөхэ арга боломжонууд бии болоһон байна.

Хүндэтэ депутатууд! «КПСС-эй XXIV съездын баталһан шэнэ, юһэдэхи табан жэлэй гол зорилгонуудай нэгэн хадаа арадай материальна ба культурна ажаһуудал һайжаруулха, социалис үйлэдбэриие бүри түргөөр хүгжөөхэ, аша үрэ ехэтэй болгохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө эрдэм, техникын түйлалтануудые хэрэглэхэ шухала»,—гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин СССР-эй Верховно Соведэй III сесси дээрэ элидхэл хэхэдээ онсолон тэмдэглээ һэн. Гүрэнэй, мүн 1971—1975 онуудта Россин Федерациин ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбүүдэй гол зорилгонуудай бэелүүлэгдэхэдэ манай республикын хүн зоной һуудал байдал һайжарха, соёл культура ургаха байна. Тиимэһээ түбхын түрүүн промышленна үйлэдбэриие түргэн дабшасатайгаар хүгжөөхэ гээшэ угаа шухала. Манай республикада промышленностиин үйлэдбэри 1970 онойхитой сасуулбал, 1975 ондо 1,5 дахин ехээр ургаха юм. Харин нютагай зургаануудай мэдэлдэ байһан промышленна предприятинуудай үйлэдбэри 57 процентээр ехэ болохо. Тиигэжэ, жэшээнь, 1970 ондо 833 миллион киловатт-час электроэнерги гаргагдаһан байбал, 1975 ондо 2,8 миллиард киловатт-час болохо. Харин шулуу нүүрһэ абалга 1 миллион 354 мянган тонноһоо 1 миллион 460 мянган тоннодо хүргэгдэхэ. Цемент үйлэдбэрилгэ 597 мянган тоннoһoo 630 мянган тоннодо, шифер 181 миллионһоо 196 миллиондо хүргэгдэхэ, ханын элдэб материалнууд хоёр дахин ехээр гаргагдаха. Шэнэ табан жэлэй туршада электромоторнуудые гаргалга 1,7 дахин, прибор ба автоматизациин хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ 2,6 дахин, локомотивуудые заһабарилга 18,6, вагонуудые гаргалга 21,1, барилгын модо шэрэлгэ 13,1 процентээр ехэ болохо байна. Энээндэ адляар хүнгэн, мяха-һүнэй, эдеэ хоолой промышленностиин предприятинууд үйлэдбэреэ дээшэлүүлхэ. Жэшээнь, хубсаһа гадарладаг трикотаж гаргалга 27, оёдолой хэрэгсэлнүүд 45,1, нооһон бүдүүдые гаргалга 11,1, колбаса хэлгэ 31,8, һүнэй продуктнууд 15,1, кондитерскэ зүйлнүүд 25,3 процентээр, шаажантай амһарта гаргалга 1,7 дахин ехэ болохо байна. Мүн элдэб мебель, культурна ажаһуудалай ба бусад хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ нилээд дээшэлхэ юм.

Тэрээнһээ гадна, машина бүтээлгын промышленностьда поточно лининүүд хэрэглэгдэхэ, автомат станогууд табигдаха, үйлэдбэри хүтэлхэ талаар түрүү арганууд хэрэглэгдэхэ. Ашагта малтамалай, нүүрһэнэй промышленностьда ехэ ашаа даадаг автосамосвалнууд, хүсэ ехэтэ экскаваторнууд, мүнөө үеын бусад техникэ ашаглагдаха. Республикын ой модоной промышленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэ анхарал хандуулагдаха. «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта хэдэн поточно лининүүд ашаглагдажа, «К-700» түхэлэй хүсэтэ тракторнууд, шэнэ автомашинанууд нэмэхэ. 1973 ондо Сэлэнгын целлюлоз-картоной комбинадай нэгэдэхи ээлжээн ашаглагдаха. Онохойн гэр барилгын комбинадай үйлэдбэриин хүсэнэй үргэдхэглэхэдэ, мүнөө хаядаһанда гарадаг зомгоол, хюрөөгэй хибэдэһэн гэхэ мэтэ үлэгдэлнүүд хуу баран үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ.

Ерэхэ табан жэлэй туршада республикымнай түлишын, энергетикын баазанууд бүри түргөөр хүгжэхэ байна. Түс тустаа 2 мянган киловатт хүсэтэй Гусиноозерскын ГРЭС-эй энергетическэ хоёр блогой 1974 ондо ашаглалгада үгтэхэдэ зайн гал бүри ехээр хэрэглэгдэдэг болохо юм. Тэрээнһээ гадна нютагай промышленностиин һалбаринууд олон болохо, зарим предприятинуудта техническэ шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо, хуушан станогууд, элдэб хэрэгсэлнүүд шэнэлэгдэхэ. Мүн элдэб түхэлэй транспорт, хэлхеэ холбоон хүгжөөгдэхэ. Жэшээнь, табан жэлэй турша соо түмэр замай транспортаар ашаа шэрэлгэ 56 процентээр ехэ болохо, автомобильна транспортаар ашаа шэрэлгэ хоёр дахин нэмэжэ, уһан зам 75 процент ехээр хэрэглэгдэдэг болохо байна. Тиихэдэ агаарай замаар хүн зониие шэрэлгэ 1,3 дахин ехэ болохо, Москва ба бусад городуудта манай ниислэлһээ самоледууд сэхэ ниидэдэг болохо. Мүн авиаци хүдөө ажахыда ехэхэн хэрэглэгдэдэг болохо, пассажирска элдэб автобусууд, хүнгэн болон ашаанай автомашинанууд олошоруулагдахаар хараалагдана. Союзна, республиканска ба нютагай удха шанартай 450 километр харгы заһагдаха, шэнээр баригдаха юм. Тиихэдэ республика доторхи хэлхеэ холбоо һайжаруулхын тула Улаан-Үдэ—Хоринск, Улаан-Үдэ—Мухар-Шэбэр гэһэн телефоной кабельна утаһан татагдаха. 10,5 мянган номертой телефонно автомат-станцинууд баригдаха, 48 колхоз болон совхоздо дотоодын телефонно холбоон байгуулагдаха.

Саашань нүхэр Хазагаев экономическа болон социальна удха шанартай олон асуудал республика дотор шиидхэхын тула нилээд ехэ капитальна барилгын хэгдэхэ байһан тухай тогтожо хэлээ. 1971—1975 онуудай капитальна һомололгын хэмжээн миллиард 640 миллион түхэригтэ хүрэжэ, урдахи табан жэлэйхиһээ 1,7 дахин ехэ болохо байна. Шэнэ барилгануудай дундаһаа хүдөө ажахын машина бүтээлгын Улаан-Үдын завод, гуталай фабрика, Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй карьерэй хоёрдохи ээлжээн, харгы барилгын машина бүтээдэг завод, хубсаһа гадарлаха трикотаж гаргадаг фабрика, барилгын индустриин хэдэн предприятинууд, мал ажалай комплекснууд, шубуунай фабрика, зайн гал дамжуулгын лининүүдые онсо тэмдэглэмээр. Тиихэдэ Сэлэнгын ЦКК-гай, Гусиноозерскын ГРЭС-эй, түмэр хүүргэнүүдэй түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг заводой барилганууд түгэсхэгдэжэ, шэнэ табан жэлдэ түрүүшынгээ продукци үгэжэ эхилхэ юм. Гадна автомашинын шинээ заһабарилдаг заводой, нефть дамжуулха соргын барилга эхилхэ тухай асуудал шиидхэгдэжэ байна, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай үйлэдбэринүүдэй хүсэн ехэдхэгдэхэ юм. 1971—1975 онуудай капитальна барилгын түсэб соо хүн зоной эрилтэ хангаха, ажаһуудалай элдэб хэрэгсэлнүүдые гаргаха шэнэ предприятинууд баригдахаар хараалагдана, хуушануудынь шэнэлэгдэхэ байна. Жэл бүри 3,6 миллион паар гутал гаргадаг фабрикын, Гусиноозерскын оёдолой фабрикын, малгайн цехэй барилга, Хяагтын трикотажна фабрикын ээрэлгын цехые үргэдхэлгэ эхилхэ юм. Мүн Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика, түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Кировэй нэрэмжэтэ завод, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат, Бэшүүрэй оёдолой фабрика, Улаан-Үдын БМДК гэхэ мэтын предприятинуудта технологическа шэнэ түхеэрэлгэнүүд ашаглагдаха, хуушан техникэнь шэнэлэгдэхэ байна.

Табан жэлэй түсэб соо мүн ажаһуудалай ба соёлой барилгаар ехэ ажал хараалагдана. Энэ үедэ 1 миллион 685 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын олон гэр ашаглалгада үгтэхэ, 38,2 мянган үхибүүдэй һууритай ниитэ һуралсалай һургуулинуудай, 15,6 мянган һууритай ясли, саадуудай, 1775 хүнэй хэбтэжэ аргагуулха больницануудай барилга эхилхэ.

Капитальна барилгын холын хараатай хэмжээ ябуулганууд дотор Байгал шадархи байгаалиин баялигуудые хамгаалха ба зүбөөр ашаглаха КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, РСФСР-эй правительствын, КПСС-эй Буряадай обкомой III пленумэй мэдээжэ тогтоолнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулагдаха. Табан жэлэй туршада Байгалай ой модоной, загаһанай баялигуудые зүбөөр ашаглаха талаар ба эрье шадарайнь газарай хүрьһэ хамгаалха, барилгыч модо бэлэдхэлгые шэнэ технологиин үндэһөөр хэдэг болохо, агаарыень сэбэр байлгаха талаар ехэхэн ажал ябуулагдаха юм.

Нүхэр Хазагаев барилгын организацинуудай хүдэлмэри, барилгын индустриин хүгжэлтэ, проектнэ организацинуудай ажал дээрэ тогтоо, мүн хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбэй гол дүнгүүд тухай элидхээ. Табан жэлэй туршада хүдөө ажахын эдлүүриин 100 гектар газарһаа продукци абалга 27—28 процентээр дээшэлхэ. Таряан, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбэй хэмжээн энэ болзор соо ямараар ургахаб гэбэл: таряан 70 мянган тонно, хартаабха 30 мянган, овощ 30 мянган, малай ба шубуунай мяхан (амидын шэгнүүрээр) 72 мянган, һүн 130 мянган тоннодо, нооһон 7700 тоннодо, үндэгэн 69 миллиондо хүргэгдэхэ байна. Тэрээнһээ гадна, 35 процент таряан, 8—10 процент мал ажалай продукт түсэбһөө үлүүтээр гүрэндэ худалдан абтахаар хараалагдана. Шэнэ табан жэлэй туршада республикын ажалшад нютагайнгаа хартаабха болон овощоор дүүрэн хангагдадаг болохо. Энээнтэй дашарамдуулан, элидхэлшэ хүдөө ажахын гол һалбаринуудай нэгэн—мал ажалые саашаданъ хүгжөөхэ тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Түс асуудал имагтал мяха абалгые ехэ болгохо шэглэлтэйгээр шиидхэгдэхэ юм. Жэлэй туршада миллион нугаһа мяханда үгэхэ аргатай фабрика Кабанскын аймагта баригдана. Гадна Загарайн аймагта жэл соо 2 миллион шубуу үсхэбэрилхэ фабрикын барилга эхилэгдэхэ. Нэгэ доро 600 үхэр шахан таргалуулха комплекс Зэдын аймагта баригдахаар хараалагдана. Прибайкалиин аймагта жэл соо 24 мянган толгой гахай тэжээн таргалуулха комплексын барилга 1973 ондо захалагдаха юм. Эдэ барилганууд ашаглалгада орохоор жэл бүри мянган тонно мяхан түсэбөөр хараалагдаһанһаа ехээр абтадаг болохо. Тэрээнһээ гадна түс тустаа 400—600 үнеэ бариха һүнэй хэлэн комплекснууд республикымнай колхоз, совхозуудта баригдаха, 270 мянган тахяа түрүүлхэ шубуунай фабрика 1975 онһоо ашаглалгада үгтэжэ эхилхэ.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

БАЯРАЙ СУГЛААН

...д хэблэлэй, «Буряад үнэн» газетын ...й ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан ...р Буряадай Гүрэнэй Ленинэй орден... болон баледэй театрай байшан соо ...үрбэн сагта болобо. Эндэ Улаан...дой, республикымнай олониитэ ажал...түлөөлэгшэд, газетын олон тоото хү...эн ба хүдөө бэшэгшэд сугларaa. ...суглаанда манай айлшад—Шэтын об... «Забайкальский рабочий» газетын ...ай орлогшо А. А. Воинов, «На бое...у» гэжэ сэрэгэй газетын редактор ...виков, «Знамя Ленина» гэжэ Усть...кружной газетын редактор Б. Ха...гын үнэн» гэжэ окружной газетын ... Б. Р. Рабдано, редакторай орлогшо ...мбалон, Хакасай областной газе...ктор С. К. Добров гэгшэд хабаа... байна.

... суглаае КПСС-эй Буряадай обко...етарь **А. А. Бадиев** нээбэ.

...эй Буряадай обкомой, Министрнүү...дэй зүгһөө КПСС-эй обкомой нэгэ...ретарь **А. У. Модогоев** эндэ суглар...ниитын түлөөлэгшэдые, журналист...хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдые ...блэлэй, мүн «Буряад үнэн» газетын 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан халуунаар амаршалаад, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зүгһөө «Буряад үнэн» газетэдэ үндэр шагнал, Ажалай Улаан Тугай орден барюулба. «Буряад үнэн» газетын туг дээрэ Ажалай Улаан Тугай орден сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро зүүлгэгдээ.

«Буряад Үнэн» газетын редактор Ц. Ц. Цибудеевэй үгэ хэлэһэнэй һүүлээр газетын коллективые КПСС-эй горкомой секретарь А. М. Беляков, үнинэй коммунист, тусхайта пенсионер М. М. Сахьянова, ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь М. Ф. Маханов, городой ба республикын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд болон айлшад халуунаар амаршалаа.

Удаань республикын олон тоото журналистнууд болон хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй болон БурАССР-эй соёл культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ зэргэ олгогдоһон тухай Указууд уншагдаа. Мүн лэ олон хүдэлмэрилэгшэд, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, партиин обкомой, КПСС-эй горкомой ба райкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

Баярай суглаанай түгэсхэлдэ Буряадай Гүрэнэй оперо, баледэй театрай артистнууд һонирхолтой концерт сугларагшадта харуулаа.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ УРМАШУУЛАГДАНА

Шулуутайн леспромхоз «Забайкаллес» комбинадай түрүү предприятинуудай тоодо оролсодог. Шэнэ онол арга хэрэглэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ гэжэ түс коллективэй хүдэлмэришэн бүхэн эрмэлзэнэ. Жэшээлхэдэ, Марков, Дранёв, Красиков, Провоторов гэгшэдэй даадаг бага комплексно бригадануудай хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 15—20 кубометр модо бэлэдхэдэг байна. Эдэнэр модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ даабари байгша оной ноябрь һара соо амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө ерэхэ жэлэй февраль һарын түсэбөөр хүдэлнэ.

Туйлаһан амжалта саашадань улам арьбадхан, ехэ модо бэлэдхэхын тула эдэнэр яһала оролдоно. Бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэн, хэзээ хэзээнэйхиһээ эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

Жолоошод Кравцов, Голубков, Степаненко, Рекунов гэгшэд машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Тиин тэдэнэр даабарияа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн түрүү хүдэлмэришэд мүнгэн шангаар урмашуулагдадаг, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдадаг, мүн лэ нэрэ солонь Хүндэлэлэй дэбтэр соо бэшэгдэнэ. Байгша оной эхинһээ 438 хүдэлмэришэд мүнгэн шангаар урмашуулагдаһан, 171 хүдэлмэришэд үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байха юм. Мүн лэ олон хүдэлмэришэдэй нэрэ Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн.

Түрүү хүдэлмэришэдэй амжалтанууд нигэжэ үндэрөөр сэгнэгдэнэ. Тиимэһээ Шулуутайн леспромхозой модошод урма зоригтойгоор хүдэлнэ. Эдэнэр 500 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ даабари декабриин 20-до амжалтатайгаар дүүргээ. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 10 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр шиидэнхэй. Энэшье зорилгоё бэелүүлхэ байха.

Н. ТЮРНЕВ.

Улаан-Үдын аймагай Ивалгын туршалга үйлэдбэриин ажахын III-дахи отделениин хонишон, Ленинэй орденой кавалер Егнин Цыдыпович Бадмаев эршэтэй һайнаар ажаллажа, жэл бүри эрхим дүнгүүдые туйладаг юм. Һаяхан тэрэ ВДНХ ошожо, алтан медаляар шагнагдажа ерээ. Мүнөө Егнин Цыдыпович бүри ехэ амжалтануудта зоригжонхой ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Ц. Бадмаев ажалдаа.

Б. БАЛАГУНОВАЙ фото.

ШЭНЭ ТАСС-ЫН ҺОНИН

ЕХЭТЭ ҺАЙШААН ДЭМЖЭНЭ

Орон дотор партийна эдэбхитэдэй суглаанууд боложо, КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин (1971 оной) Пленумэй дүнгүүдые, партийна организацинуудайнгаа бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэнэ. Иимэ суглаанууд Белгородто, Воронеждо, Калининградта, Новосибирскдэ, Пензидэ, Ростов-на-Дону хотодо, Красноярск болон бусад городуудта болоо.

Суглаануудта хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Эхэ ороноо саашадань хүгжөөхэ, арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлхэ зорилгоор Коммунис партиин, Советскэ правительствын ябуулжа байгаа дотоодын, гадаадын политикые нэгэн һаналтайгаар һайшаана, хүсэд бүрин дэмжэнэ.

(ТАСС).

СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Болгариин, Арадай Республикын, Белоруссиин Совет Социалис Республикын, Венгриин Арадай Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Кубын Республикын, Монголой Арадай Республикын, Польшын Арадай Республикын, Румыниин Социалис Республикын, Совет Социалис Республикануудай Союзай, Украинын Совет Социалис Республикын, Чехословакиин Социалис Республикын түлөөлэгшэдэй зүблөөн декабриин 21—22-то Москва хотодо боложо, уласхоорондын оршом соо ажал эмхидхэхэ хэрэгтэ дурсагдаһан оронуудай харилсаа холбоо саашадаа бэелүүлгын асуудалнуудые хаража үзөө.

ОСВАЛЬДО ДОРТИКОС ТОРРАДО—ЗАВОДОЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ АЙЛШАН

Совет-кубын хани барисаанай бүлгэмэй коллективнэ гэшүүн—Лихачевой нэрэмжэтэ Московско автомобильна заводой хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд хүндэтэ айлшанаа—Кубын Коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой, Секретариадай гэшүүн, Кубын Республикын Президент Освальдо Дортикос Торрадые декабриин 23-да хани халуунаар угтаба. Предприятиин хүтэлбэрилэгшэд заводойнгоо түүхэ, тэрэнэй бүридэл байгууламжа тухай, социалис уялгануудаа, КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ туйлаһан амжалтанууд тухайда айлшанда хөөрөө.

Ниислэл хотын автомобиль бүтээгшэд өөрынгөө продукциие 40 орондо эльгээдэг юм. Энэнь Сүлөөтэ арал дээрэшье һайн мэдээжэ болонхой. Кубын ханинарта ашаанай машинануудые, запчастьнуудые, үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые эльгээдэг.

Освальдо Дортикос Торрадо заводой цехүүдые, тоолон тодорхойлдог центрые хараһан, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэһэн байна.

ЗАЛУУ ГВАРДИИН ТУГЫЕ ҮРГЭЛСЭГШЭ

А. А. Фадеевэй түрэһөөр 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан

А. А. Фадеев революциин зохёолшо, залуу наһанайнь, абьяас зоригойнь, баатар габьяагайнь дуушан байһан юм. Александр Александрович өөрынгөө оюун бэлигэй, сургал мэдэрэлэй, уншагшадтай хөөрэлдэхэ онол шадабариин талаар ходо залуу байдаг. Түрэһэнһөөнь хойшо хэдышье жэлэй үнгэрхэдэ, энэ гайхамшаг уран зохёолшо ходоодоол эдиршүүлэй хани нүхэр, заабарилагшань байһаар үлэхэ. Тиимэл ушарһаа А. А. Фадеевэй түрэһөөр 10 наһанай ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанда, декабриин 23-най үдэр Москвагай олон мянган комсомолшуудай элшэн түлөөлэгшэд литераторнуудтай, соёл болон искусствын ажал ябуулагшадтай, олониитын түлөөлэгшэдтэй хамта ерээ. Ниислэл хотын предприятинууд болон барилгануудай залуу хүдэлмэришэд, дээдэ һургуулинуудай студентнэр, Совет Армиин сэрэгшэд Чайковскиин нэрэмжэтэ зал соо олоороо сугларба.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь **Г. М. Марков** эхилэлгын үгэ хэлэжэ, баярай суглаае нээгээ.

Баярай суглаан дээрэ **Н. С. Тихонов, И. В. Абашидзе, В. М. Озеров, генерал-майор С. К. Ильин, А. И. Микоян, С. А. Герасимов, А. А. Сурков** гэгшэд үгэ хэлээ.

«Залуу гварди» гэжэ романайнгаа түлөө А. А. Фадеевэй наһа бараһан хойноо шагнагдаһан, Ленинскэ комсомолой лауреадай диплом ба тэмдэгые уран зохёолшын һамган—А. И. Степановада ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Л. И. Матвеевэй барюулхадань, сугларагшад альга ташалгаар угтаа.

Нэгэ һанал бодолтойгоор

Нээмэл аргаар нүүрһэ малтадаг Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэришэд һайн шанартай түлишэ ехээр малтажа, промышленностиин хэрэглэмжые гүйсэд хангаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ байна. Газар малтадаг экскаваторнуудай машинистнүүд, автомашинын жолоошодой дунда мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Халаанайнгаа даабари дүүргэдэггүй хүн һүүлэй үедэ үгы болонхой. Экскаваторай машинистнүүд П. В. Балалаешников, Г. С. Покацкий, П. Коновалов гэгшэд халаанайнгаа даабари 25-30 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Түрүүшүүлэй хойно орохогүй гэжэ бусад олон хүдэлмэришэд оролдоно.

Холбоолжоной уурхайн нүүрһэшэд 600 мянган кубометр нүүрһэ малтаха табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй даабари байгша оной ноябриин 7-до дүүргээ бэлэй. Үшөө 45 мянган тонно нүүрһэ малтаха гэһэн шэнэ зорилго урдаа табиһан байгаа. Эдэнэр урдаа табиһан энэ хараа зорилгонуудаа бэелүүлжэ байна.

В. ЧИРКОВ,
Галуута-Нуурай шахтоуправлениин түсэблэлгын таһагые даагша.

БУРЯАДАЙ АССР-эй НАЙМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ II СЕССИ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1971—1975 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ БА РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1972 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ, депутат И. А. ХАЗАГАЕВАЙ элидхэлһээ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Хонин ажал республикымнай хүдөө ажахын гол һалбари зандаа үлэхэ, улам саашаа хүгжөөгдэхэ юм. Колхоз, совхозуудай хонидой тоо табан жэлэй туршада 10,7 процентээр нэмэхэ, ноохо, мяхыень һайжаруулха талаар хүдэлмэри саашадаа хэгдэхэ. Нигэжэ хүдөө ажахын шэнэ, ямар нэгэн шэнэ һалбаряар мэргэжэһэн комплекснуудые барижа, эхилхэ гээшэ мал ажалһаа продукци абалгые промышленна үндэһэтэй болгохо гэһэн гол зорилгын бэелэл болоно. Элидхэлшэ нигэжэ хэлэхынгээ хажуугаар, мал ажалай продуктнуудые абалга мүнөө байһан фермэнүүд дээрэл шэнэ табан жэлэй туршада гол түлэб шиидхэгдэхэ болоно гэжэ тэмдэглэбэ. Тиимэһээ эдэ фермэнүүдээ һайжаруулха гээшэ гол зорилгомнай зандаа үлэхэ. Табан жэлэй туршада тэжээлэй һайн баазатай болохо, тэрэнние ехээр бэлдэхэ гээшэ шухала болоно. Бүдүүн тэжээл хоёр дахин, шэмэтэ тэжээл гурба дахин ехэ бэлдэдэг болохо ёһотойбди, 30 мянган гектар уһалагдадаг бэлшээри байгуулха, витамин ехэтэй ногооной гурил гаргаха, сенаж, холимол тэжээл бэлдэхэ угаа шухала байна. Эдэ бүгэдын хажуугаар хүдөө ажахые түргэн дабшасатайгаар хүгжөөхэ, тусхай шэглэлтэй болгохо талаар хүдэлмэри ябуулагдаһаар лэ байха юм.

1971—1975 онуудай туршада республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ гүрэн 439 миллион түхэригэй капитальна һомололго хээ. Энэнь наймадахи табан жэлэйхидэ орходоо 1,8 дахинаар ехэ. Энэ мүнгэнэй горитойхон хубинь гэхэ гү, али 58,1 миллион түхэригынь мелиоративна хүдэлмэринүүдтэ гаргашалагдаха, гадна табан жэлэй туршада уһалууриин газарые 16 мянган гектарта хүргэжэ, ашаглалгада үгэхэ. намаглиг 20 мянган га газар хатаагдаха, 145 мянган гектар бэлшээри уһалууритай болгогдохо юм.

Табан жэлэй туршада минеральна үтэгжүүлгэ 2 дахин ехээр хэрэглэгдэдэг болохо, тиихэдээ гол түлэб уһалагдадаг сабшалан болон тарялангуудта, хартаабха овощ таридаг газарнуудта оруулагдаха юм. Харин республикэмнай табан жэлэй туршада машина техникээр хэр зэргэ зэбсэгжэхэб гээд харабал, 580 трактор, 2300 комбайн, ашаанай 2600 автомашина шэнээр абтаха байна. Мал ажалые комплексноор хүгжөөхэ хэрэгтэ хэрэглэгдэхэ оньһожоруулгын шэнэ түхеэрэлгэнүүд ерэхэ. Мелиорациин хүдэлмэридэ хэрэгтэй техникэ нэмэхэ байна. Тиихэдэ хүдөө ажахыда зайн гал хэрэглэлгэ 3,6 дахин ехэ болохо юм. Промышленность, хүдөө ажахые хүгжөөлгэ, капитальна барилга үргэдхэлгэ ба үйлэдбэриин материальна бааза байгуулга болон бусад ехэ хэмжээтэй хүдэлмэриин хэгдэхэдэ, республикымнай хүн зоной ажаһуудал нилээд һайжарха, социальна удха шанартай олон асуудалнууд шиидхэгдэхэ байна. Гүрэнэй табан жэлэй түсэбэй дүүргэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудай үндэһөөр манай республика дотор 1971—1975 онуудай туршада хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн, пенси болон стипендиин хэмжээн, хүн зоной абадаг бусад тэдхэмжэнүүд дээшэлүүлэгдэхэ. 1972 оной сентябриин 1-һээ 16 мянган багшанарай, врачнарай, һургуулида ороодүй үхибүүдые хүмүүжүүлэгшэдэй салин хүлһэн дээшэлүүлэгдэхэ. 24 мянган студентнэрэй, тусхай дунда мэргэжэлэй һургуулинуудай ба техническэ училищинуудай 24 мянган студентнэрэй стипенди дээшэлүүлэгдэхэ.

Залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ манай Совет гүрэн анхаралаа тон ехээр хандуулдаг. Хүн зоной олзын һайжарха бүри тэдэнэй хэрэгтэй юумэеэ магазинуудһаа абахань үргэдэнэ. Тиимэһээ 1975 он болотор розничнэ худалдаа наймаанай эрьесые 720 миллион түхэригтэ хүргэхөөр хараалагдана. Энэмнай 1970 онойхидо орходоо 40 процентээр ехэ болоно. Хүнгэн промышленностиин эд бараан бүри ехээр худалдагдаха, гэрэй ажалда, хүнүүдэй һуудал байдалда хэрэгтэй эд бараа олоор гаргаха хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Хүн зоной эрилтын үдэр бүри гэхээр ехэ боложо байхада үргэн хэрэглэмжын эд товарнуудые элбэгээр, һайн шанартайгаар гаргаха гээшэ тон шухала. Тиимэһээ энэ асуудал манай республикын ехэ ехэ предприятинуудай үдэр бүриин анхарал доро байха ёһотой. Илангаяа һайн шанартай, харахала үзэмжэтэй, хэрэглэхэдэ зохид товарнуудые гаргадаг болохын түлөө тэдэ эрмэлзэхэ ёһотой гээшэ. Шэнэ табан жэлэй туршада ажалшадай эрилтые хангаха талаар ехэ ажал хэгдэхэ юм. Жэшээнь, 1971—1975 онуудай туршада ажалшадай эрилтэ хангаха комбинадуудай хүдэлмэри 2,3 дахин, тэрэ тоодо хүдөөдэ 3 дахин ехэ болохоор хараалагданхай. Мүн хото городуудай, хүдөөгэй транспортын хүдэлмэри нилээд һайжарха.

Хүн зоной элүүр энхые сахиха хүдэлмэриин 1971—1975 онуудта ямараар хүгжөөгдэхэ байһан тухай элидхэлшэ тогтоходоо, хэдэн олон шэнэ больница, курортнууд, амаралгын гэрнүүд ба аяншалгын баазанууд баригдаха гэжэ тэмдэглэбэ. Гадна табан жэлэй туршада хүн зоноймнай соёл сурталай талаар ургаха гээшэ улам түргэн болохо байна. Энэ хугасаада бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда оролго түгэсхэгдэхэ, залуушуулые дунда ба дээдэ мэргэжэлэй һургуулинуудта олоор хүмүүжүүлхэ арга ехэ болохо. Табан жэлэй туршада арадай ажахыда техническэ мэргэжэлэй училищинуудые дүүргэһэн 41 мянган залуу хүдэлмэришэд ажаллажа эхилхэ. Газетэ болон номуудай тиражнууд олон болохо, радио, телевидени улам хүгжэхэ, театрнуудай һууринууд олон болохо, кинотеатрнууд болон кинотүхеэрэлгэнүүд үшөө нэмэхэ. клуб, библиотекэнүүд олошорхо байна.

һүүлээрнь нүхэр Хазагаев республикын арадай ажахые 1972 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб дээрэ тогтобо. Тиихэдээ гол баримтануудаа 1971 оной республикын гүрэнэй түсэбэй бэелүүлгэтэй сасуулан харуулаа. Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй зорилгонуудые дүүргэхын түлөө республикымнай ажалшад эршэмтэй ажаллаһан байна.

Сагай уларилай бэрхэтэйшэг байһан болобошье, арадай ажахын бүхы һалбаринууд 1971 онойнгоо түсэбые дүүргэһэн, зарим һалбаринуудынь үлүүлһэн байна. Республикымнай ажалшадай түйлаһан ехэ амжалта партиин Центральна Комитедэй, Совет правительствын угаа ехэ туһаламжын ашаар түйлагдаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

1971 оной 11 һарын туршада нёдондоной энэ үеынхиһөө промышленна продукци 12 процентээр үлүү худалдагдаһан байна. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур 14 миллион түхэригэй продукци гүрэндэ үгтөө. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар промышленна продукци абалга 89 процентээр дээшэлһэн байна. Тиихэдэ республикымнай колхоз болон совхозууд гүрэндэ ороохо таряа, хартаабха, һү, үндэгэ худалдаха түсэбүүдээ дүүргээ. Жэлэй һүүл болотор мяха, ноохо тушааха түсэб дүүргэгдэхэ. Мал ажалай продуктнуудые абалга дээшэлээ.

Гэхэтэй хамта, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбэй дүүргэлтэнүүдые хараад үзэхэдэ, промышленностиин зарим предприятинуудай, колхоз, совхозуудай хэдэн һалбаринууд зорилгодоо хүрэжэ шадаагүй, хэдэн ехэ барилганууд унжагайруулагдаһан байна. Энээнэй гол шалтагаан уһанай үерһөө дулдыдаа, тиихэдэ үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ талаар зарим тэды алдуунууд гаргагдаһан байна. Министерство болон эмхи зургаанууд эдэ дутагдалнуудые саашадаа дабтахагүйн тула тусхай хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Харин хүсэ шадал багатай дээрэһээ зорилгодоо хүрэжэ шадаагүй предприяти, барилгын организацинууд, цех болон участогууд, колхоз болон совхозуудта зохихо туһаламжанууд үзүүлэгдэхэ ёһотой.

Нүхэд депутадууд! Танай үзэмжэдэ мүнөө табигдаһан республикын арадай ажахые хүгжөөхэ 1972 оной түсэб партиин XXIV съездын Директивэнүүдтэй, гүрэнэй ба Россин Федерациин табан жэлэй түсэбүүдтэй зохилдуулан табигдаһан байна. Энээнэй дүүргэлтэ республикымнай экономико болон соёл культурые саашань хүгжөөхэ ёһотойл ашэ үндэһэн болоход үгэхэ гэжэ һанагдана гээд элидхэлшэ тэмдэглээ.

1972 оной түсэбэй ёһоор, 1 миллиард 166,5 миллион түхэригэй продукци худалдаанда үгтэхэ юм. Энэмнай түсэбөөр хараалагдаһанһаа һураггүй ехэ байна. Союзна болон республиканска министерствэнүүдэй предприятинуудта продукци үйлэдбэрилгэ 12 процентээр, нютагай промышленностиин үйлэдбэри 10,2 процентээр дээшэлхэ.

Ерэхэ жэлдэ хүн зоной һуудал байдалай эрилтэ хангаха хүдэлмэри бүхы дээрээ 19,2 процентээр, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 24,7 процентээр ехэ болохо. Арадай ажахын һалбари бүхэндэ 285,5 миллион түхэриг һомологдоо. Тэрэнэйнь 51,5 миллион түхэригынь нютагай ажахынуудта гаргашалагдаха. Мүнгэнэй ехэнхи хубинь энергетикые, машина бүтээлгые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие, барилгын ба хүдөө ажахын индустрие хүгжөөхэ хэрэгтэ гаргашалагдаха юм. 1972 оной түсэбэй ёһоор, гэр барилгын Онохойн камбинадта модоной үлэгдэлөөр эд хэхэ цех хүдэлжэ эхилхэ, ЛВРЗ-гэй механическа цех, Чивыркын загаһанай завод, Улаан-Үдын хубсаһа угаадаг оньһожоруулагдамал фабрика баригдажа дүүргэгдэхэ. Гадна Улаан-Үдын Октябрьска райондо АТС-эй байшан, городто 315 мянган талмайтай байрын гэрнүүд, 7610 хүүгэдэй һураха һургуулинууд, 3290 һууритай ясли, саадууд, нютагай Соведүүдэй гаргашаар 1000 һууритай соёлой элдэб гуламтанууд баригдаха юм.

Элидхэлшэ хүдөөгэй ажалшадай 1972 ондо бэелүүлхэ зорилгонууд дээрэ тогтоо. Тиихэдээ ерэхэ жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые абалгые улам дээшэлүүлхэ ба гүрэндэ худалдаха талаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд дээрэ тогтожо хөөрэбэ. 1971 ондо гүрэндэ таряа худалдалга энэ жэлэйхиһээ, түсэбһөө гадуур оруулагдаад байһыень тоолоһобол. 16,7 процентээр ехэ болохо байна. Тиихэдэ хартаабха 16,3, мяха 9,4, һү 9,9, ноохо 8,4 процент, овощ хоёр дахин ехээр гүрэндэ худалдагдаха. Энэ түсэб дүүргэхын түлөө түбхын түрүүн тарянай ургасые дээшэлүүлхэ, мал ажалһаа продукци бүри ехээр абадаг болохо, үйлэдбэриин процессүүдые оньһожоруулха, хими хэрэглэхэ, газар тарялангаа уһалха, эрдэм наукын түйлалтануудые хэрэглэхэ хэрэгтэй болоно.

1972 ондо республикымнай арадай ажахын бэелүүлхэ ёһотой түсэбүүд гол түлэб нимэрхүү байна.

Шэнэ табан жэлэй ба 1972 ондо Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбүүд мүнөө боложо байгша республикын Верховно Соведэй сесси дээрэ баталагдаад байхадаа хуулита болохонь гээшэ гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Эдэ бүтэдые бэелүүлхын түлөө хүн бүхэн оролдохо ёһотой. Арад зоной хүсэ шадалые тус зорилгонуудта элсүүлхын түлөө партийна, совет болон бусад ниитын эмхинүүд эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэриие эршэдхэхэ, социалис мүрысөө улам дэлгэрүүлхэ ушартай.

Табан жэлэй түсэбые амжалтатай дүүргэхын түлөө ниитын үйлэдбэриие үрэ ехэтэй болгохо, эрдэм, техникын түйлалтануудые ажалда нэбтэрүүлхэ шухала.

Мүнөө үеын эгээл шухала, дары шиидхэгдэхэ асуудалнуудай нэгэн табан жэлэй түсэбүүдые табижа дүүргэлгэ болоно. Предприяти, барилгын организацинууд, колхоз, совхозууд, үйлэдбэриин бүхы һалбаринууд өөһэд өөһэдынгөө табан жэлэй түсэбүүдые 1972 оной февралиин 15 болотор табижа дүүргэхэ ёһотой.

Табан жэлэй түсэбэй дүүргэ... саг болзор соонь хангаха хэр... СССР-эй Наукануудай акаде... Сибириин отделениин Буряадай ф... лиал ехэхэн нэмэри оруулжа ша... байна. Мүн ажалшадай депутаду... нютагай Соведүүд, тэдэнэй гүй... хэхы органууд эдэ зорилгону... бэелүүлхэ хэрэгтэ эмхидхэлэй... бүхы хүдэлмэриие элсүүлхэ ёһо...

Саашань нүхэр Хазагаев элид... түгэсхэн, юһэдэхи табан жэл бол... манай республикын арадай ажа... жүгжэлтэдэ нилээдхэн ехэ арга б... ломжонуудые олгожо үгэхэ, бүх... дэлмэришэд, колхознигууд, инте... генци, Буряад ороной бүхы ажал... шэнэ табан жэлэй түсэбүүдые өөр... гөө тон дүтын хэрэг мэтээр ху... абаа. Тиимэһээ тэдэ зорилгону... хүрэхэ, СССР-эй 50 жэлэй түр... ойе ажалай эрхим амжалтану... угтаха, партиин XXIY съездын ш... хэбэринүүдые нэрэтэй түрэ... дүүргэхэ байха гэжэ этигэжэ бай... наа элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй II сесси.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заседаниин зал соо.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

БУРЯАДАЙ АССР-эй 1972 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ БА 1970 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй финансын министр, депутат Ч. В. ЕНДОНОВОЙ элидхэлһээ

Нүхэд депутадууд! КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын, түсэбтэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ Буряадай ажалшад эдэбхитэйгээр оролсоод, яһала һайн амжалтануудые түйлажа байна.

Промышленна продукци гаргаха, мал ажалһаа абтадаг ашэ шэмэ бэлэдхэхэ, худалдаа наймаа гүйлгэхэ, ашаа шэрэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, олзо оршо ехэдхэхэ талаар түсэб даалгабаринууд үлүүлэн дүүргэгдэжэ, 1971 оной гүрэнэй бюджет һайнаар гүйсэдхэхэ арга нүхэсэл олгогдоно. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, республикымнай 1971 оной гүрэнэй бюджет олзо оршынгоо талаар—101, гаршынгаа талаар 99,8 процент дүүргэгдэхээр хараалагдана. Мүн аймагуудай, городуудай, сельскэ, поселково Соведүүдэй бюджедүүд гүйсэдхэгдэхэ. Энээнэй ашаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, нютагай ажалшадай депутадуудай Соведүүд арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые мүнгэ һомололгоор һаадгүйгөөр хангахаһаа гадна, экономикын, соёл культурын хүгжэлтын хойшолуулашагүй хэрэглэмжэнүүдые хангалгада бюджедһээ 2.600 мянган түхэриг нэмэлтэ мүнгэ гаргашалаа.

Ажалшадай байдал һайжаруулха талаар энэ жэлдэ ехэхэн хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Түмэр замай хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай, хүдөө ажахын механизаторнуудай салин нэмээгдээ, наһажаал боложо пенсидэ гараһан хүдэлмэришэд, алба хаагшад, колхознигуудай пенсиинь этээл доодо хэмжээн дээшэлүүлэгдээ. Гэр байрын, соёл культурын шэнэ барилга үргэнөөр хэгдээ.

Буряадай АССР-эй 1972 оной гүрэнэй бюджет

Оршо, гаршын талаар 141 миллион түхэриг хараалһан республикын 1972 оной гүрэнэй бюджедые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет сессиин үзэмжэдэ, баталалгада табина. РСФСР-эй Верховно Соведэй баталан абаһан РСФСР-эй 1972 оной гүрэнэй бюджет тухай Хуулитай зохилдуулагдаа, Буряадай АССР-эй 1972 оной бюджедэй проект табигдаһан байна. Тус бюджедээр республикын арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд мүнгэ һомололгын талаар гүйсэд хангагдаха юм.

Гүрэнэй бюджедэй олзо оршонууд

Бюджедэй бүхы олзо оршонуудай 70 процентэнь гэхэ гү, али 98,5 миллион түхэриг социалис ажахыһаа орохо.

Нютагай промышленна предприятинуудай, гүрэнэй ба ажахын эмхинүүдэй олзо оршонь ерэхэ жэлдэ байгша онойхиһоо 18 миллион 200 мянган түхэригөөр гэхэ гү, али 9,8 процентээр ехэ болохо. Энээнһээ республикымнай бюджедтэ 7,5 миллион түхэриг нэмэлтэ орохоор хараалагдана.

Түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулагдаһан олонхи предприятинууд болон организацинууд үйлэдбэриин фонднуудые, ажахын доторой арга боломжонуудые һайнаар ашаглаһанай эсэстэ олзо оршоо нилээд дээшэлүүлжэ байнхай.

Энэ жэлэй арба һарын туршада олдоһон сэбэр олзые нёдондонойхитой сасуулхада, 22 миллион 300 мянган түхэригөөр гэхэ гү, али 27,5 процентээр ехэ болгоо. Жэшээлхэдэ, ноохо угаадаг Улаан-Үдын фабрика таба дахин, «Бурятэнерго» управлени 2 дахин, «Электромашина» завод 43 процентээр нэмээгээ.

Гэбэшье үшөө олон предприятинууд продукциие худалдаанда ябуулха, тэрэнэй өөрынь сэнгые хямдаруулха, сэбэр олзо оруулха түсэбүүдээ дүүргэнэгүй.

Жэшээлхэдэ, «Забайкаллес» комбинат арба һарын туршада 4 миллион түхэриг түсэбөөр хараалагдаһанһаа бага олзо абаа. Байгша оной 9 һарын хугасаа соо комбинат нёдондонойхидоо орходоо 2,6 дахин гэхэ гү, али 1,5 миллион түхэриг үйлэдбэридэ хабаатай бэшэ юумэндэ гаргашалһан, продукциие хэрэглэгшэдтэ саг соонь ябуулаагүй байһанайнгаа түлөө 4,5 дахин вагонуудые миин байлгаһанайнгаа түлөө 3 дахин, модо отолологын дүримые хазагайруулһанайнгаа түлөө 1,5 дахин ехэ яла түлэһэн байна.

Республикын эдеэ хоолой министерствын 8 предприяти продукци худалдаха түсэбөө, 7 предприяти олзо оруулха 10 һарынгаа даалгабари дүүргээгүй. Тиимэһээ бүхыдөө министерство олзо абаха жэлэй түсэб 450 мянган түхэригөөр дутуу дүүргэжэ, бюджедтэ олзо оршоһоо оруулха түлөөһээ 300 мянган түхэриг багаар үгэһэн байна.

Гэхэ зуура министерствын предприятинуудта үйлэдбэриин машина түхеэрэлгэнүүд мууса ашаглагдана. 1969 ондо хүдэлжэ эхилһэн Улаан-Үдын макароной фабрика үйлэдбэриингөө хүсэ орой 80 процент хэрэглэнэ. Олон шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоодүй.

Үйлэдбэриин зэбсэг түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн һайжаруулга мүн лэ хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ.

Эдэ мэтэ ажахын-финансын ажал ябуулгадахи дутуу дундануудые усадхабал, промышленна предприятинууд олзо оршоһо нилээд дээшэлүүлхэ арга нөөсэтэй. «Министерствэнүүд, ведомствэнүүд ба предприятинууд үйлэдбэриингөө ашаг олзые дээшэлүүлхэ, бии байгаа арга боломжонуудаа һайнаар хэрэглэхэ уялгатай. Предприятинуудай хүдэлмэриие эрид һайжаруулха, илангаяа олзо оршыень ехэдхэхын түлөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгыень дээшэлүүлхэ шухала. Үйлэдбэриин бүхы нэгэдэлнүүдээр, предприятинуудаар олзо оршын түсэб хэлбэришэгүйгөөр дүүргэгдэхэ ёһотой»,—гээд СССР-эй Верховно Соведэй III сесси дээрэ нүхэр А. Н. Косыгин элидхэл соогоо онсо тэмдэглэһэн байна.

Урдынхи янзаар бюджедэй оршын нилээд ехэ хубинь эрьесын налогоор ороно.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаа дэлгэрүүлхэ 11 һарын түсэб 101,6 процент дүүргэгдэжэ, даалгабариһаа гадуур 7 миллион түхэригэй эд бараан арад зондо худалдагдаа.

Гэбэшье худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүдэлмэридэ олон дутагдал үзэгдэнэ. Худалдаа наймаанай эмхинүүд, промышленна болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые оптово баазануудһаа абаха даалгабаринуудые дутууса дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, 537 тонно саахар, 290 тонно загаһан, 180 тонно маргарин, 127 тонно сай, 850 мянган түхэригэй гутал гэхэ мэтэ худалдаа наймаанда дутуу гаргагдаһан, гэхэ зуура зарим газарта, илангаяа хүдөөдэ, эдэ зүйлнүүдэй худалдаанда таһалдуулагдадаг ушар дайралдана.

Ажалдаа һаланаар хандаһанай шалтагаанаар зарим худалдаа наймаанай эмхинүүд ехэ гарзада ороно. 9 һарын туршада худалдаа наймаанай министерство 58 мянган, Буркоопсоюз 119 мянган түхэригэй элдэб гарза хохидолдо ороһон байна. Улаан-Үдын столовонуудай трест 10 һарын туршада 91 мянган түхэригэй гарза хэһэн байха юм. Совет худалдаа наймаанай дүрим хазагайруулһан ушарнууд үшөөл үзэгдэһөөр.

Эд товарнуудые саг соонь наймаанда гаргаха, худалдаа наймаа эмхидхэхэ дүримые наринаар сахиха талаар худалдаа наймаанай министерствын, Буркоопсоюзай, ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдэй зүгһөө шухала хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй.

Ой модоной ажахын олзоһоо, колхозуудай, улад зоной талаһаа ороход олзо оршонууд тухай тогтохо зуураа, финансын министр энэ талаар зарим тэды дутагдалнуудые элирүүлэн, тодорхой зорилгонууд тушаа тогтон хэлээ.

Гүрэнэй бюджедэй гаргашанууд

АРАДАЙ АЖАХЫЕ хүгжөөлгэдэ бюджедһээ ба предприяти, организацинуудай өөһэдынь зөөриһөө хамтадаа 54 миллион 900 мянган гэхэ гү, али 1971 онойхидо орходоо 3 миллион 700 мянган түхэриг ехээр һомологдоно.

Тэрэ тоодо нютагай Соведүүдэй мэдэлэй промышленностиин хүгжэлтэдэ—9 миллион 700 мянган түхэриг, гэр байдалай-коммунальна ажахыда 30 миллион 240 мянган түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана.

Харгын заһабари, барилгада гүрэнэй бюджедһээ 1 миллион 300 мянган түхэриг гэхэ гү, али энэ жэлэйхитэй жэшээлхэдэ, 9 процент ехэ мүнгэн һомологдоно.

Предприятинуудай, колхоз, совхозуудай болон бусад эмхинүүдэй зүгһөө 5 миллион 480 мянган түхэриг гаргашалагдажа, автомобилиин харгынуудые бариха, заһабарилха хүдэлмэри нилээд үргэдхэгдэхэ.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ хараа түсэбүүдтэй зохилдуулагдан, 1972 ондо дүн хамтадаа 45 миллион 900 мянган түхэриг, тэрэ тоодо РСФСР-эй бюджедһээ 36 миллион 600 мянган түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана. Хүдөө ажахыдахи шэнэ барилгада 31 миллион 500 мянган түхэриг һомологдожо, тэрэнэй ехэнхи хубинь совхозуудай материально-техническэ баазые үргэдхэхэ хэрэгтэ хараалагдана. Шэнэ техникые худалдан абаха, хамтын малые олошоруулха талаар совхозууд Гүрэнэй банкһаа ехэхэн урьһаламжа абаха байна.

Энэ жэлэй сагай уларилай муушаг байбашье, республикын колхозууд юһэ һарын дүнгөөр 51 миллион 200 мянган түхэригэй олзо оруулжа, нёдондонойхитой сасуулхада, 1 миллион 100 мянган түхэриг ехээр доход олоһон байна. Үерэй хохидолдо ороһон совхоз, колхозуудта гүрэнһөө ехэхэн туһаламжа үзүүлэгдэһэн, Гүрэнэй банкһаа урдань абаһан удаан болзорой ... ламжаһаа, олзын налогһоо хүн... дэһэн тухайнь элидхэлшэ ... хэлэбэ.

Гэхэ зуура мүнгэн, матери... болон ажалай нөөсэнүүдые ... ашаглаһанай, ниитын зөөри ... дутааһанай шалтагаанаар рес... кымнай 40 совхоз ажахын ... гарзатайгаар үнгэргэжэ байна.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие ... ехэтэй болгохын тулада сов... дые болон бусад хүдөө а... предприятинуудые ажахын тоос... оруулха ябадал тон ехэ удха... нартай.

1971 оной январиин ... ажахын тоосоондо ороһон «... пром» гэжэ трестын совх... байгша ондо 3 миллион 800 м... түхэригэй орондо 5 миллион тү... гэй сэбэр олзо оруулха хар... «Скотооткорм» трестын бүхы ... зууд, Зэдын аймагай 3 совхоз... хын тоосоондо гүйсэд орожо, эд... до һайн амжалтануудые түй...

КПСС-эй XXIV съездын ... һэнэй ёһоор, юһэдэхи табан ... туршада республикын бүхы ... зууд ажахын тоосоондо ороһ... той. Ажахын тоосоое зүбөөр ... лэхэ талаар түрүүшын дүй... лые хүдөө ажахын, финанс... гаанууд улам дэлгэрүүлхэ уя...

Газар ашаглалгые һайжар... хараа түсэбүүдтэй зохилдуу... республикадамнай бии байгаа... луурийн ажахые хэрэглэхэ, ... түхеэрэлгэнүүдые бариха, һ... заһаха хэрэгтэ 6,5 миллион тү... риг һомологдоно.

Гэхэ зуура колхоз, совхоз... та газар элдүүрилгэ һайжару... шэнэ газар ашаглаха түсэб ... аймагуудта мууса дүүргэгд... гэ доро олон газарта барилга... эхилһэнһээ шэнэ барилгада м... лагдаһан мүнгэн зөөри ... ашаглагдана, олон барилгану... жагайруулагдана. Эдэ мэтэ дута... нуудые түргэн усадхахын тү... хүдөөгэй уһалууриин ажахы... гаанууддай, колхоз, совхозуудай ... тэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээ ... уялгатай гэжэ элидхэлшэ һа... хэлэбэ.

«Сельхозтехника» гэжэ нэгэ... худалдаа наймаанай эрьесые тү... хэхэ, заһабарилгын предпри... дайнь олзо оршо дээшэлүүлхэ т... хай нүхэр Ендонов тогтоһон б...

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд — Хурамхаанай аймагай Аргатын совхозой хонишон П. Б. Аюшеева, Сэлэнгын совхозой һаалишан Д. Д. Данзанова, Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой электро-газоууршан Т. В. Шарапова.

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1971—1975 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ БА РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1972 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй финансын министр, депутат Ч. В. ЕНДОНОВОЙ элидхэлһээ

(Түгэсхэл. Эхининь 2-дохи нюурта).

...ПИТАЛЬНА БАРИЛГЫН хэр...эр ябуулагдаһанhaa арадай ...ын бүхы һалбаринуудай хүг..., совет арадай һуудал байда... ба соёл гэгээрэлэй хэмжээн го...хоноор дулдыдаха байна.

...агтал нютагай Соведүүдэй зүг... 1972 ондо гүрэнэй капиталь...омололго 28 миллион 840 мян... түхэриг хараалагдана. Энээнһээ ... предприятинуудай тусхай ...hoo, ажахын эмхинүүдэй өөрынь ...hөө болон банкын урьһалам... 3 миллион 400 мянган түхэ...шэнэ барилгануудта гаргаша...ха.

...кэ зуура, республикада шэнэ ...гын ябаса хангалтагүй гэжэ ...ын министр тэмдэглэбэ. Байг...ной 11 һарын туршада гол ...нуудые шэнээр ашаглаха жэлэй ... 57% процент, барилгын хүдэл...нүүдэй бодото өөрынь сэн 10 ... мэдээгээр, түсэбһөө дээгүүр ... мянган түхэриг болоһон байна. ...тааа 834-дэхи мостопоезд, 2-... СМУ, «Бурятцелинстрой» ... болон бусад олзо оршо абаха ...өө ехээр таһалдуулна. Юуб гэ..., барилгын эмхинүүд түсэбөөр ...лагдаагүй гаргашада мүнгэ ...э, техникэ мууса хэрэглэнэ, ба...н материалнуудые үлүү ехээр ...шална.

...рилгын банкын, госбанкын, зур...уудай зүгһөө шэнэ барилгада ...лагдаһан мүнгэн зөөрие зү... хэрэглэхын хойноһоо шанга ...та ябуулагдахаа зэргэтэй гэжэ ... Ендонов дурадхан һануулба.

Арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүгжэлтэдэ мүн лэ ехэ мүнгэн зөөриин хараалагдаһан тухай, тэрэниие ашагтай һайнаар хэрэглэхын тухай финансын министр мүн тогтон хэлэбэ.

СОЦИАЛЬНО-СОЁЛОЙ ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУДТА жэлһээ жэлдэ гүрэнэй зүгһөө ехэ мүнгэн зөөри һомологдодог байна. Арадай байдал саашадань нилээд һайжаруулха тушаа КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриин ёһоор, 1972 оной сентябриин 1-һээ багшанар болон врачнуудай салин бүхы орон доторнай дундаа зэргээр 20 процент дээшэлхэ, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй зургаануудта хүдэлдэг хүмүүжүүлэгшэдэй салин бүри ехээр нэмэхэ. Мүн 1972 оной сентябриин 1-һээ дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай, техническэ училищинуудай студентнүүдэй стипенди нэмээгдэхэ, байра байдалыень һайжаруулха хэмжээнүүд абтаха. Больницануудта ба һургуулинуудай дэргэдэхи интернадуудта үгтэдэг эдеэ хоолой нормо ерэхэ жэлэй январиин 1-һээ дээшэлүүлэгдэхэ. Имагтал энэ хэрэгтэ республикымнай бюджедһээ 275 мянган түхэриг нэмээгдэжэ гаргашалагдахань.

Социально-соёл гэгээрэлэй зургаануудай хэрэглэмжэдэ республикымнай бюджедһээ 1972 ондо хамтадаа 91,5 миллион түхэриг гэхэ гү, али нёдондонойхитой сасуулхада, 3 миллион 900 мянган түхэриг ехээр һомологдоно.

Арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ 52 миллион 600 мянган түхэриг бюджет соо хараалагдана. Энэ ехэ мүнгые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ гэгээрэлэй министерствын, бүхы һургуулинуудай шухала зорилго болоно, гэхэ зуураа, нүхэр Ендонов зарим тэды дутуу дундануудые элирүүлэн шүүмжэлбэ. Үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ 10,7 мянган һурагшад гэхэ гү, али 5,8 бүхы һурагшадай процентнь һургуулиһаа гаража ошоһон, тиихэдэ хүдэлмэришэдэй болон хүдөөгэй үдэшын һургуулинуудай һурагшадай 22 процентнь һургуулияа дүүргэнгүй болишоһон байна. Һүүлэй үедэ жэжэ эхин һургуулинуудые нэгэдхэхэ хэрэг яһала ябуулагдажа эхилбэшье, зарим аймагуудта, жэшээлхэдэ, Бэшүүртэ, Баунтда, Загарайда, Сэлэнгэдэ арба хүрэхэгүй, арбан таба, хорин һурагшадтай эхин һургуулинууд үшөөл хүдэлһөөр.

Арада йгэгээрэлэй министерствын, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй зүгһөө һургуулиин интернадуудые, үхибүүдэй саад, яслинуудые бэхижүүлхэ, үсөөн һурагшадтай һургуулинуудые нэгэдхэхэ, һурагшадай һуралсалай хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ тодорхой хэмжээнүүд абтаха бэзэ гэжэ финансын министр найдан хэлэбэ.

Кадрнуудые бэлдэхэ гаргашада 1972 ондо 2 миллион 600 мянган түхэриг һомологдоно. Элүүрые хамгаалгын, соёл культурын ба арадай гэгээрэлэй министерствэнүүдэй тусхай дунда һургуулинуудта мүнөө 4625 хүн һурана. Ерэхэ жэлэй һуралсалай эхилхэдэ 1575 студентнэр нэгэдэхи курсда абтахаар хараалагдана.

1972 оной бюджет дотор соёл культурын, хэблэлэй ба искусствын зургаануудай хэрэглэмжэдэ 7 миллион 600 мянган түхэриг гэхэ гү, али энэ жэлэйхидэ орходоо 800 мянган түхэриг ехээр гаргашалагдаха гэжэ һанамжалагдана. Энэ мүнгэн зөөреэр 415 библиотекэ, 368 клуб болон соёлой байшан, 23 самодеятельнэ театр, 41 хүгжэмэй һургуули болон бусад зургаанууд хангагдаха гэхэ гү, али мүнөө жэлэйхиһээ олоор 13 библиотекэ, 32 клуб, 4 хүгжэмэй һургуули хүдэлжэ эхилхэ.

Арадай элүүрые хамгаалгада 1971 онойхиһоо 900 мянган түхэриг ехээр гэхэ гү, али хамтадаа 31 миллион 300 мянган түхэриг бюджедээр гаргашалагдаха. Ерэхэ жэлдэ больницануудта 9080 үбшэнтэн хэбтэжэ аргалуулдаг байха, медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 456 хүнүүдээр нэмэхэ. Табигдаһан мүнгэн зөөрие, медицинын зургаануудта бии байгаа ехэ арга боломжонуудые ашагтай һайнаар хэрэглэжэ, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэриин хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ гээшэ нютагай Соведүүдэй, Арадай элүүрые хамгаалгын министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй арюун уялга болоно.

Социальна тэдхэмжые улам саашадань һайжаруулха талаар һүүлэй үедэ хэдэн хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ байнхай. Гансал манай республикада наһажаал болоһонһоо пенсидэ гараһан 11,4 мянган хүдэлмэришэд ба алба хаагшадта байгша оной июлиин 1-һээ пенсиин доодо хэмжээн 90 мянган түхэригөөр һара бүхэндэ нэмэһэн байна. Мүн колхознигуудай абадаг пенсиин доодо хэмжээн дээшэлүүлэгдэжэ, һара бүхэндэ 200 мянган түхэриг нэмээгдэжэ түлэгдэдэг болоо.

1972 оной республикын бюджедэй хараалһанай ёһоор, социальна тэдхэмжын хэрэглэмжэдэ 2 миллион 300 мянган түхэриг гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 15 процент ехээр һомологдоно. Энээнһээ гадна, союзна болон федеративна бюджедүүдһээ мүн лэ ехэхэн мүнгэн хараалагдана гэхэ гү, али республикымнай улад зондо дүн хамтадаа 43 миллион түхэригэй социальна тэдхэмжэ хангагдаха байна.

ГҮРЭНЭЙ ЗАХИРГААНАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЭДЭ республикын бюджедһээ 4 миллион 300 мянган түхэриг хараалагдана.

Захиргаанай зургаануудай гаргашые хямдаруулха талаар олохон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар байгша ондо республика доторнай 2500 тушаалтан хороогдожо, 3 миллион 200 мянган түхэригэй салин хүлһэн алмагдаһан, 1,5 миллион түхэригэй захиргаанай бусад гаргашанууд хороогдоһон байна. Гэхэ зуура, захиргаанай аппарадта хэгдэдэг гаргашые дам саашадань хороохо, хүдэлмэриень нарижуулан һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэхэ талаар республикымнай зарим министерство, ведомствэнүүд, предприяти болон эмхи зургаанууд хүтэлбэрилэгшэд үшөөл хангалтагүйгөөр хүдэлнэ гэжэ нүхэр Ендонов тэмдэглэбэ.

Улаан-Үдэ городой ба аймагуудай бюджедүүд

Аймагуудай ба Улаан-Үдэ городой бюджедүүдэй олзо оршо, гаргашань бүхы дээрээ 101 миллион түхэриг гэхэ гү, али республикын гүрэнэй бюджедэй хэмжээнэй 71,7 процентнь болоно гээд нүхэр Ендонов хэлэхэ зуураа, энээн тушаа дэлгэрэнгы материалнууд депутадуудта тараагданхай гэжэ тэмдэглэбэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ капитальна барилгын управлениин бии болгогдоһонтой дашарамдан, хүдөөдэ хэгдэхэ шэнэ барилгануудта мүнгэн зөөри нютагай бюджедүүд дотор нэгэ бага урда жэлэйхиһээ багаар харуулагдана.

Нютагай бюджедүүдтэ орохо олзо доходуудай диилэнхи хубинь предприятинуудай сэбэр олзоһоо хэгдэдэг түлөөһэн ба эрьесын налог болоно.

Эд хэрэглэгшэдэй холбоонуудай ямар зэргээр худалдаа наймаа эрхилһэнһээнь дулдыдуулагдан, нютагай бюджедүүдтэ эрьесын налог түлэгдэхэ байна. Тиимэһээ ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд өөһэдынгөө мэдэлэй газар дээрэ байгаа худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүдэлмэриие аша үрэтэйгөөр ябуулхые хододоо оролдохо зэргэтэй.

Нютагай промышленностиие, гэр байрын ба коммунальна ажахын һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ аймагуудай болон Улаан-Үдэ городой бюджедүүд дотор 21 миллион 600 мянган түхэриг, тэрэ тоодо гэр байрын барилгада 12 миллион 800 мянган түхэриг, нютагай Соведүүдэй фондын гэр байрануудай заһабарилгада 1 миллион 600 мянган түхэриг, хото, хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ 4 миллион 400 мянган түхэриг һомологдоно.

Нютагай бюджедүүдые амжалтатай һайнаар дүүргэлтэ болгохо хэрэгтэ тоололгын, хиналтын хүдэлмэри бага бэшэ туһатай. Республика доторнай бюджетнэ эмхи зургаануудай бухгалтеринүүдые томодхон нэгэдхэхэ талаар яһала ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаа. Гэбэшье энэ талаар үшөө дутуу дутуу дунданууд; шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии, тэдэниие һаяын сагта усадхаха шухала.

***

Нүхэд депутадууд! 1970 оной республикын гүрэнэй бюджет олзо оршынгоо талаар 138 миллион 563 мянган түхэригтэ хүргэгдэһэн гэхэ гү, али 102 процент дүүргэгдэнэн, гаргашынгаа талаар—135 миллион 520 мянган түхэриг болоһон гэхэ гү, али 99,7 процент дүүргэгдэһэн тухай тоосоое Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет Верховно Соведэй баталамжада табина. Бюджедэй дүүргэлтэ тушаа дэлгэрэнгы материалнууд депутадуудта үгтэлхэй гээд финансын министр, депутат нүхэр Ч. В. Ендонов элидхэлээ түгэсхэбэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгэ-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ, депутат В. Ф. ЛЫСОВЭЙ элидхэлһээ

...ПСС-эй ЦК-гай XXIV съездын ...хэбэринүүдтэй зохилдуулан ха... үзэхэдэ, юһэдэхи табан жэ... туршада республика доторнай ...номикомнай улам эршэтэйгээр ...эн һалбарха болоно.

...абан жэлэй түсэбөөр хараалаг...н даалгабаринууд хүн зоной ...риальна, культурна хэмжээе ...эд дээшэлүүлхэ гэһэн гол зо...отой.

...йтша табан жэлэй түрүүшын ...й түсэбэй дүүргэлтэ яһала һайн ...дүнтэй байба. 1971 оной арба ... һарын туршада худалдагдаһан ...мышленна продукциин хэмжээн ...процентээр дээшэлээ. Хүдөө ажа... уһанай үерэй гай тодхор то...уулаашье һаань, колхоз, сов...удай ажалшад яһала үндэр ам... туйлаа гэжэ тэмдэглэхэ шуха... Колхоз, совхозууд гүрэндэ һү, ..., ороохо тарла, хартаабха болон ..., ноохо худалдаха жэлэйнгээ ... сагһаань урид дүүргэв.

...йлаһан амжалтын ехэшье ... үшөөл дутуу дунданууд ...һаар. Олонхи колхоз, совхо... промышленна предприятинууд ...нэй түсэб тухай хуули барим...агүй. 1971 оной түрүүшын ...талда 21 предприяти, хоёрдохи ...талда 60 предприяти түсэбөө ...рэжэ шадаагүй.

...арим колхоз, совхозууд һү, мя... болон хүдөө ажахын бусад про...нуудые худалдан абаха кварта...гаа түсэб болзор соонь дүүргэ...шададаггүй байгаа.

...еспубликын Министрнүүдэй Со... министерство болон управлени... өөрынгөө ажал ябуулгыень хи...шалгадаггүй, бодото туһаламжа ...дэггүй байгаа гэжэ түсэблэл... бюджетнэ комисси, мүн про...ленностиин, барилгын харгы за... талаар комиссинууд тэмдэглэ... нютагай Соведүүдэй мэдэлэй 18 ...прияти арба нэгэ һарынгаа тү... дүүргэжэ шадаагүй.

...министерствэнүүд продукци үй...рилэн гаргаха түсэбөө 331 мян...түхэригөөр дүүргэжэ шадаагүй. ...дбэриин ургалта оройдоол 0,8 ...нт болоо. Консервэ, пивэ, ма... үйлэдбэрилгэ нёдондо жэлэй... бага болоо.

...инистерствын мэдэлэй пред...тинуудта ажалайнгаа сагые зү... хэрэглэжэ шадахагүй ушар ...ороо. Ажалһаа гээгдэхэ гү, ажалдаа ерэхэгүй ушаршье дай...һаар.

...ондо жэлэйхитэй жэшэбэл, хү...шедэй һара бүри олодог са... хүлһэниинь бага болоһон, мүн ...лтэдэй ажалдаа тогтосогүй ...ониинь олошороо.

...972 ондо үйлэдбэриин хэмжээе ...атай дээшэлүүлхэ гэһэн түсэб ...гданхай. Нютагай промышлен...иин предприятинуудта валова ...укциин хэмжээн юрэнхы дээрээ ... процентээр дээшэлхээр харaа...на.

...а табигдаһан түсэбөө амжал...ээр дүүргэхын түлөө ажал...й депутадуудай нютагай Сове...й гүйсэдхэхэ комитедүүд, ми...рствэнүүд болон управлени... саг үргэлжэ социалис мүры... дүүргэлтые шалгалта хэжэ, ...амжа үзүүлжэ байха зэргэтэй. ...дбэриие техническэ талаарнь нарижуулха түсэбтэ, ажалай журам шангадхаха, һайжаруулха, гэзгэнги предприятинуудта бодото туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха ёһотой.

1972 ондо хүдөө ажахын үйлэдбэри улам хүгжөөгдэхэ. Колхоз, совхозууд ороохо тарла 12,6 процентээр, хартаабха — 1,6, огородой эдеэ—2,1 процентээр үлүү ургуулха, малай, шубуунай мяха 9,3 процентээр, һү — 8,1, үндэгэ — 9,2, ноохо 10,8 процентээр үлүү абадаг болохо.

1972 ондо мяха ехээр үйлэдбэрилхэ асуудал хүдөө ажахын ажалшадай урда табигдана. Хамта дээрээ 5 мянган тонноор урданайхиһаа ехэ болохо юм.

1971 ондо гүрэндэ тушаагдаһан малай ехэнхи хубинь дунда зэргын шэгнүүртэй байгаа. Хониной дунда зэргын шэгнүүр 36 кг. болоо. Бэшүүрэй, Хурамхаанай, Баргажанай, Хэжэнгын, Түнхэнэй аймагуудай тушааһан хонидойнь шэгнүүр бүришье доошоо байгаа. Эгээл тиимэһээ хонидые бэлшээн таргалуулха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха болоно.

Кабанскын, Бэшүүрэй, Загарайн, Прибайкалиин аймагуудта гахай олоор үсхэбэрилхэ арга боломжо бии юм. Гэбэшье эхэ гахайнуудые олоор бариха һэдэлгэ хэгдэнэгүй. Хүн зониие эд бараагаар, ажаһуудалайнь эрилтын талаар хангалга үнгэрэгшэ жэлэй туршада яһала һайн байгаа гэжэ тэмдэглэхэ дуран хүрэгдэнэ. Буркоопсоюз түсэбөө дүүргэжэ байгаа. 1972 оной туршада хүн зондо эд бараа худалдаха түсэб 7,8 процентээр дээшэлхэ.

Гэбэшье дутуу дунданууд дээрэнь тогтонгүй байхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, хүн зон избёосхоор, шаажан гүйлгэһэн амһартануудаар, пилорамада тайрагдаһан материалнуудаар, багашуулай мебельнүүдээр үшөөл таһалдаһаар. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые усадхаагүйдэ аргагүй.

Хүн зониие ажаһуудалайнь эрилтын талаар хангадаг министерство зарим тэды амжалта туйлаа. Түсэбөө дүүргэдэггүй предприятинууд үсөөрөө. Шэнэ хубсаһа, гутал оёхо модельнүүд түхеэрэгдээ. Гэбэшье усадхагдаагүй дутагдалнууд баһал дайралдаһаар. Олонхи ателье, мастерскойнууд нэгэ халаанда хүдэлнэ. Ажалшадай амаралтынгаа үдэрые һайнаар үнгэргэхэ ябадалдань бага анхарал хандуулагдана. Ажалшадай захил хэһэн юумэнүүд удааруулагдадаг гү, али үгышье һаа, ямар нэгэн шалтагаанаар захилынь абтадаггүй байха юм.

Түсэблэлгын-бюджетнэ болон һалбаринуудай комиссинууд арадай гэгээрэлэй, соёл культурын, хүн зоной элүүр энхые сахилгын хүдэлмэриие нарин нягтаар шалгажа үзөө.

Һурагшадай хоёрдохи жэлдээ нэгэ класста үлэхэ гү, али 8 класс дүүргэнгүй болихо ушар үзэгдэнэ.

Республикын элүүрые хамгаалгын министерство медицинскэ эмхи зургаануудые олошоруулха, барилга эрхилхэ хэрэгтэ анхарал багаар хандуулна. Гадна дээдэ һургуули дүүргэһэн мэргэжэлтэдээр үшөөл хангагдаагүй байһаар.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АЙМАГАЙ СОВЕТ ТУХАЙ» БА «БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ГОРОДОЙ, ГОРОДТОХИ РАЙОНОЙ СОВЕТ ТУХАЙ» БУРЯАДАЙ АССР-эй ХУУЛИНУУДАЙ ПРОЕКТНҮҮД ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. СЕМЕНОВОЙ элидхэлһээ

Нүхэд депутадууд!

Нютагуудта гүрэнэй засагые эгээл олоной түлөөлдэг ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай Советскэ Союзай Коммунис парти ба Советскэ правительство хододоо анхарал хандуулдаг байна. Партиин ба гүрэнэй политикые нютаг нютагуудта бодотоор бэелүүлдэг районуудай болон городуудай Соведүүдые коммунис партимнай гүрэнэй засагай зургаануудай шухала нэгэ хубинь гэжэ тоолодог байна.

Мүнөө коммунизм байгуулжа байгаа үе саг, партиин XXIV съездын табиһан асари ехэ зорилгонууд районуудай болон городуудай Соведүүдэй ажал ябуулгые улам саашадань һайжаруулха үндэр эрилтэ табина. Соведүүдэй урда табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада районуудай болон городуудай Соведүүдэй эмхидхэлые, ажал ябуулгые зохилдуулан һайжаруулха, тэдэнэрэй үүргэ, эрхэ уялгануудые улам тодорхойлхо хэрэг мүнөө үедэ тон шухала.

«Ажалшадай депутадуудай городуудай ба районуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай байгша оной март һара соо гаргаһан тогтоол соо городуудай ба районуудай Соведүүдэй үүргэ зорилгонууд, эрхэ уялганууд, тэдэнэрэй ажал ябуулгые эмхидхэхэ гол дүримүүд тон һайнаар тодорхойлогдоһон байна.

Тус тогтоолой үндэһөөр, «Ажалшадай депутадуудай районуудай Соведүүдэй гол эрхэнүүд ба уялганууд тухай» ба «Ажалшадай депутадуудай городуудай болон городуудтахи районуудай Соведүүдэй гол эрхэнүүд ба уялганууд тухай» Указуудые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1971 оной мартын 19-дэ гаргаһан, эдэ Соведүүд тухай жэшээтэ дүримүүдые баталан абаһан юм.

Эдэ Указуудтай зохилдуулан, РСФСР-эй Верховно Совет байгша оной июлиин 29-дэ «РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай районно Совет тухай» ба «РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай городой, городтохи районой Совет тухай» Хуулинуудые батадан абаа һэн.

Районуудай болон городуудай Соведүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые, СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй хуулинууд болон указуудые манай республикын Соведүүдэй депутадууд ба эдэбхитэд халуунаар угтан, нэгэн дуугаар һайшаан дэмжэһэн байна.

Президиумэй хүдэлмэрилэгшэд, республикын партийна, советскэ, профсоюзна органуудай түлөөлэгшэдһөө, юристнүүдһээ бүридэһэн Верховно Соведэй Президиумэй тусхай комиссинхид «Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай аймагай Совет тухай» ба «Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай городой ба городтохи районой Соведүүд тухай» Хуулинуудай зохёон бэлэдхэһэн байна. Тус проектнүүд Верховно Соведэй Президиумээр ба хуули гаргадаг саг үргэлжын комиссяар һайшаагдаад, республикын Верховно Соведэй сессиин үзэмжэдэ табигдаба. Хуулинуудай проектнүүдэй депутадуудта тараагдажа үгтэһэн дээрэһээ, тэдээн тушаа эндэ дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлэхэ үлүү ха. тиибэшье зарим тэды шухала асуудалнууд дээрэ тогтохыемни зүбшөөгыт гэжэ нүхэр Семенов хэлэбэ.

Өөһэдынгөө мэдэлэй газар дээрэ аймагуудай, городуудай ба районуудай Соведүүд бүрин эрхэтэ засагай зургаанууд һэн туладаа, аймагуудтахи, районуудтахи ба городуудтахи ажал хэрэгэй түлөө үүргэ уялгаяа ба харюусалгала эрид дээшэлүүлхэ зэргэтэй гэжэ хуулинуудай проектнүүд дотор онсо хэлэгдэнэ. Өөһэдтэнь үгтэһэн эрхэ түлөөлэлгын ёһоор нютагай Соведүүдэй гаргаһан тогтоол шиидхэбэринүүдые нютагуудтахи предприяти, эмхи зургаанууд, колхоз, совхозууд болон тушаалта нюурнууд, бүхы эрхэтэд жэншэдгүй дүүргэлтэ болгохо уялгатай. Энэ эрилтэ хадаа Соведүүдэй ба тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй засаг түлөөлэлгые эрид дээшэлүүлгэдэ зорюулагдана.

Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй эрхэнүүдэй улам үргэдхэгдэһэн тушаа тогтохо зуураа, нүхэр Семенов ажахын ба соёл культурын хүгжэлтые түсэблэн хараалха хэрэгтэ Соведүүдэй үүргын дээшэлүүлэгдэһэн, нютагуудтахи предприяти болон эмхи зургаануудай хүдэлмэриие зохилдуулан хүтэлбэрилхэ арга Соведүүдтэ олгогдоһон тухай онсолон тэмдэглэбэ.

Бюджетно-финансова хүдэлмэриин талаар нютагай Соведүүдэй эрхэ урданайхиһаа нилээд үргэдхэгдөө, тусхайлан хэлэбэл, хараалагдаһанһаа дээгүүр олдоһон бюджедэй олзо оршо, гаргашалагдаагүй үлэһэн мүнгэн Соведүүдэй мэдэлдэ үлэхэ болоо.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ, газар уһанай эдлэлгые һайжаруулха, ойн ажахые болон байгаалиин баялигые хамгаалха талаар аймагуудай Соведүүдэй үүргэ, эрхэ дээшэлүүлэгдээ. Аймагуудай Соведэй гүйсэдкомой мэдэлдэ хүдөө ажахын управлениинүүдэй ороһонтой дашарамдан, аймагуудай Соведүүд хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэеэ бүри тодорхой, үрэ ехэтэй болгохо уялгатай. Тэдэнэр хүдөө ажахын продукциие гүрэндэ худалдаха түсэбые зохёон табяад, колхоз, совхозуудта даалгаха, тэдэнэй дүүргэлтын хойноһоо хинан шалгаха, ажахынуудай үйлэдбэриин-финансова түсэбүүдые, жэлэй тоосоонуудые баталха эрхэтэй болонхой.

Ажахын, шэнэ барилгын асуудалнуудые шиидхэхын хажуугаар нютагай Соведүүд соёл культурын, хүмүүжүүлгын ехэхэн хүдэлмэри гүрэнэй засагай үмэнэһөо ябуулха зэргэтэй. Энэ талаар аймагуудай, городуудай ба районуудай Соведүүдэй эрхэ уялганууд мүн лэ хуулинуудай проектнүүд дотор тодорхойгоор харуулагданхай.

Соведүүдэй мэдэлэй газар дээрэ байха мүртөө тэндэхи зоной хэрэглэмжые хангадаг дээдын зургаануудта харьятай предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые томилхо ба сүлөөлхэ асуудал имагтал нютагай Соведэй гүйсэдкомой зүбшөөлтэйгөөр шиидхэгдэхэ болоо.

Эдэ хэлэгдэһэнһээ хараад үзэхэдэ, аймагуудай, городуудай ба районой Соведүүдэй, гүйсэдхэхэ комитедүүдэйнь үүргэ ехээр дээшэлһэн, эрхэнүүдынь үргэдхэгдэһэн байна гэжэ тобшолол хэлтэй. Тиин Соведүүдэй эрхэ уялгануудай дээшэлхэтэй хамта, тэдэнэрэй эрхилдэг эмхидхэлэй хүдэлмэри улам һайжаруулагдаха, ажалшан түмэнтэй холбоо барисаань дорхойлогдонхой. Предприяти, эмхи зургаан ба организацинуудай ажалшадай суглаанууд дээрэ Соведүүдэй хэһэн хүдэлмэри тухай гүйсэдкомуудай жэл бүри тоосохо тухай Хуулинууд дотор бэшэгдэнхэй. Ажалшадай суглаанууд дээрэ гүйсэдкомой таһагууд, мүн аймагай, городой ба районой Соведүүдтэ хабаатай бусад организацинууд тоосохо ёһотой.

Соведүүдэй депутадуудай эрхэ тухай демократическа үндэһэ һуурине бэхижүүлгэ, тэдэнэй уялганууд ба эрхые тодорхойлто, тэдэнэй ажал ябуулгын түхэл шэнжэ ба арга методуудые хүсэдөөр элирхэйлгэ шэнэ хуулиин онсо нэгэ илгаань болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Кабанскын 8-дахи СМУ-гай шулуушан Н. Каневская, Таловска түмэр бетон зүйлнүүдые гаргадаг заводой хүдэлмэришэн Л. Гуржей, Улаан-Үдын трикотажна фабрикын нэхэгшэ Е. Неверкеева. А. ИСТОМИНОЙ фото.

Соведүүдэй шиидхэхэ асуудалнууд сесси дээрэ хаража үзэгдэхэ, зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой гээд Хуулинуудай проект соо бэшээтэй. Сессинүүд дээрэ шиидхэгдэхэ ёһотой бүлэг асуудалнууд түрүүшынхеэ тодорхойгоор үгтэбэ. Соведүүдэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхын хойноһоо саг үргэлжын хиналта хэжэ байха эрхэ гүйсэдкомуудта олгогдоо.

Хэрбээ сессинүүдэй шиидхэбэринүүдэй дүүргэгдээгүй һаань, Совет гү, али тэрэнэй гүйсэдком зэмэтэй нюурнуудта зэмэ тохохо, эзэлжэ байһан тушаалһаань сүлөөлхэ тухай асуудал табиха эрхэтэй.

Саг үргэлжын комиссинууд, депутадууд, гүйсэдкомуудай таһагууд, управлениинүүдэй, аймагай, городой, районой газар дээрэ байдаг эмхи зургаанууд ба гүйсэдкомуудай хоорондохи харилсаа холбоон нарипаар тобури нягтаруулагдаха болоно гэжэ элидхэлшэ онсо тэмдэглээд, аймагуудай, городуудай ба районуудай Соведүүдэй бүхы ажал ябуулгые аша үрэ ехэтэй болгохо, социалис демократиин ёһо гуримые наринаар сахин бэелүүлхэ, депутат бүхэнэй эдэбхи үүргые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ нүхэр Семенов тогтон хэлэбэ.

Депутат хадаа Соведэй, харин сессинүүдэй үедэ гүйсэдкомуудай зүбшэлгүйгөөр, захиргаанай үүсхэлээр ажалһаа сүлөөлэгдэхэ ёһогүй. Соведэй депутадай бэедээ хүргэгдэхэгүй байхаар эрхые Хуулинуудай проект олгоно. Энэмнай арадай һунгамалнуудта гүрэнэй олгоһон ехэ эрхэ гээшэ.

Депутадууд ба һунгагшадай хоорондохи нягта холбоон, арад зонойнгоо хиналта доро ябаха ушар Совет засагай органуудай ажал ябуулгын демократическа шухала гол ёһонуудай нэгэн болоно. Депутат жэлдээ хоёр дахин, һунгагшадай эрилтээр—ямаршье сагта хүдэлмэри тухайгаа, Соведэй хүдэлмэри тухай тоосохо уялгатай. Этигэл найдабари харюулжа шадаагүй депутат һунгагшадай шиидхэбэреэр түлөөлэлгэһөө буулгагдажа болоно.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой тааралдуулан, аймагай районно ба городой Соведүүдэй материально-финансова баазые бэхижүүлхэ талаар хэмжээнүүд абтагдажа, Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эрхэ байдал һайжаруулагдажа байнхай.

Хүндэтэ депутадууд! Нютагай Соведүүдэй, тэрэ тоодо аймагай, городой, районой Соведүүдэй хүдэлмэри тухай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ байгша оной июль һарада тодорхойгоор хаража үзэгдэһэн, зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Арадай ажахын түсэбүүд ба бюджедые хаража үзэһэн тус сесси дээрэ Соведүүдэй хүдэлмэриин дутуу дундануудые, саашанхи зорилгонууд тухай мүн лэ үргэнөөр хэлэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын, тэрэшэлэн областной партийна организациин туһаламжаар аймагай, районой, городой Соведүүдэй бодото ажал ябуулга нилээд һайжараа, ажахын, социальна болон соёл культурын байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ тэдэнэй үүргэ дээшэлээ гээд тэмдэглэхэ шухала. Нютагай Соведүүд партийна организацинуудай хүтэлбэри доро промышленность ба хүдөө ажахые хүгжөөхэ, хүн зоной ажаһуудал ба коммунальна хангалгые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ, наймадахи табан жэлэй, мүн юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүдые дүүргэлтэдэ хубитаяа оруулаа.

Гэхэтэй хамта, аймагай, городой, районой Соведүүдэй хүдэлмэридэ үшөө горитой дутагдалнууд бии байһаар гэжэ нүхэр Семенов тогтон хэлэбэ. Нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай үүргэ ба харюусалга зарим газарта доошолуулагданхай гэжэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүй. Зарим Соведүүдэй гүйсэдкомууд шухала асуудалнуудые шиидхэхэ талаар үүсхэл гарганагүй, олонхи ушарта жэжэ асуудалнуудта сагаа гээдэг байна.

Хүндэтэ депутадууд! Аймагай, городой районой Соведүүд тухай Хуулинуудые хаража үзэлгэ ба баталан абалга 1971—1975 онуудта республикын арадай ажахые ба соёл культурые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб, республикын 1972 оной бюджет баталан абаха сагтай тудаба. Эдэ түсэбүүд соо республикын экономико ба соёл культурые саашадань хүгжөөхэ, ажалшадай ажаһуудал ба коммунальна хангалтые һайжаруулха ехэ хэмжээнүүд хараалагдаа.

Республикын Верховно Соведэй Президиум ажалшадай депутадуудай аймагай, городой ба районой Соведүүд тухай Хуулинуудые бэелүүлэн сахихын хойноһоо саг үргэлжын хиналта хэжэ, Соведүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха талаар эдэбхитэйгээр оролсохо уялгатай,—гээд нүхэр Б. С. Семенов элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Ц-Д. ХАМАЕВ.

АГУУЛЫН ОРОЙДО

Агуулын оройдо буйлаһан
Атанхан тэмээнинь алим даа.
Агуулын оройдо дуулаһан
Арюухан гоохойм алим даа.
Дэнхыгшэл оройень үлышоод,
Дэмыдэл харана бэшэ бэзэб.
Хоёрхон шэхэеэ һоноршолоод,
Хооһон хүлеэнэл бэшэ бэзэб.
Аржагар губияа үгылһэн
Атанхан тэмээнинь бусаал даа.

Алагхан зүрхыем ээлһэн
Арюухан гоохойм харяал даа.

БАЙБАЛ...

Ара үндэр дабаанда
Амаржа гарадаг бэемни,
Аглаг тайгын агаарта
Агнажа һураһан бэемни,
Арзын хатуу охиндо
Алдуу табидаг байбал,
Хотын шууяа дүжэрөөндэ
Хажаржа абадаг байба.
Абын бата һургаалы
Абажа ябаһан бэемни,
Нарин нангин чомнолы
Найзатай сахиһан бэемни,
Амараг дүүхэйн дуранда
Аигахаа һанадаг байбал,
Сагай һэжээтэ долгиндо
Сохюулхаа алдадаг байбал.

БАГА НАҺАН

Хүлэгэй нюрган дээрэ тогтошоһон
Хүхюун бага наһам хаанабши даа?
Арынгаа сэсэгүүд соо һогтошоһон
Ажалша зүгыхэн болоод ниидээ хаяаш даа?
Али аян замайнгаа эхин өөдэ
Аяшархаан игааһан наран мэтэ,
Хайрангыигаа хобол үндэр оройдо
Хайлашагүйгөөр тогтошоо хаяаш даа.
Али аляа илдамхан басаганай
Атаархама улаахан урал дээрэнь
Мэдэрэл гайхалай миһэрэл болоод,
Мэшэээһэн зандаа үлэшоо гүш даа.
Али шимни аршаанта Улаан хадынгаа
Алим жэмэстэ түглэ жалгаар
Амтан жэмэсээ түүһэн зандаа
Аглаг агаартань ябана гүш даа.
Бү мэдэ, бухал шэрэһэн үхибүүдээр
Бүхэли үдэртөө урилдаа хэжэ,
Нимын содоогой тэмгэ баруун тээ
Наадажа ябахадаа болоо хаш даа.
Бага наһам хаанаш һаа даа
Баяраар лугшаан зүрхэндэм тэршэлнэ.
Нютагаа бусахадам намаяа угтаад,
Нугадаа, таладаа сэнгэжэ зайна.

Үбэлэй үглөө ой соо.

МОРИН ЭРДЭНИИН ДОМОГ

Өөрынгөө журналистска ажалай ... эгээр түрэһэн нютаг Һүдэнтээ хаа-яа командировкоор ошогшоб. Нэгэ юумэ бэшэхын тула иишэ тиишээ ябахашье хэрэг гараха. Теэд ябаагүйдэ юун бүтэхэ бэлэй даа. Һаяшаг тиишэ ошожо, Харганаашын фермэ шэглэн гарабаб. Тээ урдаханам нэгэ үбгэн нюргаа үргэлэнхэй, аргаахан алхална. Тэрэнине хүсэхэ гэжэ алхадалаа түргэдхэн, хойноһоонь хүсэжэ ерэбэб.

Тээ урдамнай нэгэ залуу хүбүүн хонидойнгоо хажууда мориндоо мордожо ядана. Моринниинь байра дээрээ тойрон эрьелдэнэ. Хажуудам ябаһан үбгэжөөл тэрэнине хараад, ехэл халаглан:

— Яашоошье хүбүүн гээшэб даа. Энэ хүбүүнэй шэнээн наһандаа мориной эршэгэнээн соо мордожо ядагдадаггүйл бэлэй даа, — гэжэ урмаа хухаран хэлэбэ. — Зай, хүбүүн, нэгэ иимэ морин эрдэни тухай домог дуулаа һэн гүш?..

«Энэ хадаа үмсэ байха үедэ болоһон хэрэг. Энэ багта суутай гэгдэһэн «Хүхэ һаарал» гэжэ нэрэшэһэн нэгэ гүйгөөшэ морин байһан юм. Тэрэ морин нэгэшье мори урдаа гаргажа үзөөгүй байһан юм гэхэ. Һайхан үндэр бэетэй энэ мори үзэһэн хараһан хүн лэ һайхашаан, гоёшоон гарадаг байгаа. Моридой ехэ ехэ урилдаан бүхэндэ Хүхэ һаарал хододоол урдалжа, эзэнтээ туйлай ехэ шүүбэритэй нютагаа бусажа ерэдэг байһан юм. Тиигэжэл хаа хаанагүй Хүхэ һааралай суу таража, газар бүхэндэ суурхажа эхилһэн түүхэтэй. Нэгэтэ Агшаа нютагта моридой урилдаан болоходо, эзэнтээ Хүхэ һаарал тэндэ ошоһон байха юм.

Тэрэ газар нютагтань мүн лэ мориндо гартажа үзөөгүй суутай болоһон хара азарга байһан ха. Хорин табан модо зайда урилдаха байгаа. Урилдааншье эхилжэ, моридой табжаганаата туруун дороһоо хуаа тооһон гаража, моридшье саашалшабад. Тэндэ байһан зон гансал хара азаргадаа найданги байһан юм гэдэг. Харин түрүүлжэ ерэн гэхэдээ, Хүхэ һаарал гүйгөөшэ бэшэнээ хараани холо орхинхой гүйжэ ерэһэн байгаа ха. Тиигэжэ тэндэхи зонһоо айхабтар ехэ шүүбэритэй нютагаа бусахаяа гараһан байгаа. Зуурандань нэгэ баян купец дайралдажа, тэрэ Хүхэ һаарал гүйгөөшэеэ худалдахыень гуйһан юм гэдэг, харин яашье худалдажа үгэхэгүйдэнь, арбан хоёр мори үшөө дээрэнь мүнгэн зөөри нэмэжэ үгөөд, Хүхэ һааралыень абаһан байгаа ха.

Тэрэ гэһэн сагһаа Хүхэ һааралаа худалдаһан айлайхи өөдэлхөө болижо, тэдэ арбан хоёр моридынь барандаа үхэһэн, бүхы малынь үбшэн тахалда дайрагдаһан юм гэлсэдэг.

Тиигэжэл өөдэгүйхэн болоод, хэдэн жэл үнгэржэ, Хүхэ һаарал гүйгөөшэ хүлэгнайшье мартагдаа һэн бэзэ. Хабарай ургы сэсэгэй дэнзэлэн һалбаржа байһан үе һэн. Һаяхан лэ зүлгэ ногоон бултайжа, тала дайда хүхэржэ байгаа. Хүхы шубуун донгодожо, хүн зоной сэдьхэл һайхан сагай ерэһэндэ баяр баясхалангаар дэлбэржэ байһан үе бэлэй. Хүхэ һаарал гэдэг гүйгөөшэ хүлэгөө худалдагша эзэн хүхын дуута һүни бодожо, газаашаа гараһан байгаа. Газаа гараад ябатараа, хуушаршаһан буусынгаа тэндэ мориной тулюурханаар үүрһэхые дуулаад, ошожо харан гэхэдээ, өөрөө үнэншэжэ ядаба... Гүйгөөшэ Хүхэ һааралынь танигдахаар бэшэ тооной болошонхой, эзэнэйнгээ урдаһаа уһатанги нюдөөрөө хаража байба. Нюдэнһөөнь доошоо нёлбоһондоо зурыжа харлашанхай. Бэень ташуурай гуйбын сараагаар дүүрэн һорьбо, сараа шарха болошоһон байгаа һэн. Эзэниинь мориёо тойрожо харахадаа, хайрлаһандаа хара бууржа гэмшэл, Хүхэ һааралайнгаа хүзүү тэбэреэд, тархидань толгойгоо няажа: «Һаарални, һайхан Хүхэ һаарални», хүлисыш даа, үбэштэйнгөө ехэдэ мүнгэ зөөридэ обтожо, үбэштэйл ябадал хэһэн байнаб. Ута һайхан дэлһэншни юун болоо гээшэб? Хүхэ һаарал үнгэшни сайшоол даа, бэе мяханшни ташуур модоной сараа һорьбодо барюулшанхай»..., — гээд нюдөөрөө дүүрэн уһа гүйлгэжэрхинхэй доошонь дуһалуулжа байгаа һэн. Харин Хүхэ һааралынь эдэ бүгэдые ойлгоһон юм шэнги эзэнэйнгээ толгойе тархяараа эльбэжэ байһан мэтэ байгаа гэхэ.

Мориёо дахуулжа, үбһэнэйнгөө хорёо соо оруулха гэжэ ябатараа Хүхэ һааралайнгаа хойто баруун хүлдөө доходхые хаража, үзэн гэхэдэ... «Эх, халагшье халаг даа, яахаяашье шамайгаа тэндэ наймаалһан хүн гээшэбиб даа...», Одоол гэмынь хойноо гэмшэлынь урдаа гэдэг энэл ха юм даа. Энэ дүрбэн туруута хүлнүүдшни намайе хэды дахин абарһан, туһалһан гээшэб, гансашье муу юумэндэ оруулаагүй бэлэйб даа...», — гээд нюдэндэнь багтажа ядаһан нёлбоһониинь газаашаа дүүлижэ мухарина. Нюдэнэйнгөө нёлбоһондо хоёр нюдэниинь юушье харахаа болижо, эрьелтэгүйгөөр ошоһон наһаниинь харагдахадал гэбэ.

Энэ эзэнэймнай өөрынь залуу наһан. Инаг дуратай басагынь гэртэхининь баян айлайда баалалтаар гэхэ гү, али хүсөөрөө үгэжэ, басагые хүргэжэ ябаһан үе бэлэй. Тэдэ хүргэжэ байһан зоной дунда энэ залуу хүбүүмнай ябалсаа. Баян айлайхи хүрэгэр хонон ябажа хүрэхэ байгаа ха. Хүбүүнэй зосоо элдэб бодолнууд хүмэринэ.

Үдэшэ хоножо байха үедөө зон нүхэдһөө нюуса далдаар тэдэ хоёр инагууд уулзажа, яаха хээхэеэшье ойлголсон ядажа, «иигэжэ хоюулаа хододоо сугтаа бэшэ, харин бэе бэеэ үгылэлсэн зобожо, сэдьхэл зүрхэеэ тамалжа ябанхаар, нэгэ тээшээ шиидэжэ, хамта хоюулан эндэһээ тэрьедэн үгы болоё» гэлсэжэ, үүрэй толоноор хүбүүнэй мориндо һундалдан мордожо, аргаахан̦аар тэдэнһээ далда орон саашалшаһан байгаа.

Энээниие̇нь мэдэһэн залуу хэдэн хүбүүд хойноһоонь намнан гарабад.

Үдын наранай игаажа байха үедэ тэрьедэн гарагша хоёрнай нэгэ голой эрьедэ мориёо уһалдан, хүхюун жаргалтайнууд талын үбсүүн дээгүүр наадан зугаалжа ябаа. ...Гэнтэ харан гэһээнь зүүн гүбээгэй оройдо хэдэн моритой зон гаранхай, тэдээн руу гүйлгэлдэжэ ябаба. Хүбүүн мориной̆нгоо эршэгэнээн дунда мордожо, инаг басагаяа абажа урдаа һуулгажархёод, тэндэһээ саашаа тэрьедэн, моринойнгоо шадал мэдүүлбэ. Тээ ябаһанайнгаа удаа эрьежэ харахадань, моринойнь туруун дороһоо гараһан тооһон соогуур холо гэгшын тэдэ моритой зониинь бүрбэгэнэлдэн ябана хэбэртэй. Иигэжэ Хүхэ һааралайнгаа хурдан һайндань тэдэндэ баригдан хүсэгдэнгүй, инаг нүхэртэеэ хуби заяагаа холбоһон байгаа гэдэг.

Эзэнэй нюдөөрнь дүүрэһэн нёлбоһон дууһан гоожоо юм гү даа, али унаган боложо түрэһэн, һайхан ногоото Эхэ нютагай хүхын дуута энэ һүни һаяхан бусажа ерэһэн Хүхэ һааралайнгаа һүүлээ хүдэлгэхэдэнь гү, мориной баруун хойто хүлэйнь шүрбэһые тахимаарынь хурса эритэ юумээр таһа отолжорхиһониинь нюдэндэнь харагдажа, бури ехээр хара бууржа, Хүхэ һааралаа хайрлаһандаа шуухирса бархиршаба. Энэ үедэ һааралынь эзэнэйнгээ хажууда һэбшээ халхалан хэбтэшэнэ.

Хүхэ һааралые худалдажа абагша баян купец тэрэ гүйгөөшэ моёорынь баяжаха һанаатай байһан байгаа. Теэд анханайнгаа эзэнһээ хахасаһан Хүхэ һаарал шэнэ эзэнэй — баян купецэй гарта огто орожо үгөөгүй байһан юм. Тиихэдэнь хороо бусалһан купец талха татадаг хүндэ гэгшын шулуун тээрмэ эрьюулдэг морин болгожо табиһан байгаа гэхэ. Тэндэл ташуур минаагай сараа һорьбо бэедээ шэнгээн абажа, тураажа, зобожо эхилһэн намтартай.

Нэгэ һамбаа оложо нютаг орон руугаа хулжажа ябахадань, баян купецэй албатан хүсэжэ, тэрээнэй мориие һөөргэнь асаржа үгэхэдэнь: «Наһа үеэрээ гүйгөөшэ бэшэ болохош, нютаг орон руугаа хулжахаа болихош», — гээд баруун хойто хүлэйнь шүрбэһэ тахимаарнь таһа отолжорхиһон байгаа. Энэ хэсүү хүндэ байдалые тэсэжэ ядаа, үхэхэ туйлдаа хүрэхэ болоходоо, һүүлшынгээ бүхы хүсэ шадал суглуулан, унаган болоожо түрэһэн эхэ нютагаа бэдэрэн, тэрэ баян купецһээ хулжажа гараһан байгаа бшуу...

Хэды саг үнгэрөө юм, эзэнэй моринойнгоо хажууһаа бодоходонь, үглөөнэй сэлмэг огторгойдо һаяхан лэ наран мандажа. урда урдынхиһаал һаа шубуудай шуунха, жэргэмэлэй жэргэхэ, хүхын донгодохо улам хүхюу баяртайгаар соностожо байгаа һэн...»

***

Нээрээшье, хойноһоомнай нэгэ машина хүсэжэ, бидэ хоёрые һуулгажа, Харганаашын фермэдэ буулгаад, саашаа Хүһөөшын полевой стан ороо һэн. Үбгэнэй хөөрэһэн энэ домогто сэдьхэлээ ехээр доһолһондоо, энэ хөөрөөнь олон тоото шагнагшадта дурадхаба. Хэзээшье энэ хөөрөө тэрэ зандань бэшээ гэжэ хэн хэлэхэб даа. Эндэ литературна уран һайханаар хубилгагдаһан, найруулһан юумэ олон... Харин зон гайхажа болохо юундэ энэ домогто гансахан хүнэй нэрэ дурдагдаагүйб гэжэ. Энэмнай тэрэ хөөрэгшэ хүнэй гуйлта гэхэ гү, али хүсэлөөр зорюута бэшэгдээгүй, дурсагдаагүй.

Иимэл даа, хүн зоной харгы замайнь хани нүхэр, боложо ябадаг Морин эрдэниин домог...

Б. ЦЫРЕНДАШИЕВ.

Шог

Хуурмаг ябадалай ХАРЮУ

«Заготживконторын» директор Балдан Гармаевич Дамбуев үсэгэлдэр түрэһэн үдэрөө тэмдэглээ юм. Сугтаа ажалладаг нүхэдынь бултандаа сугларжа, ноёнойнгоо түрэһэн үдэрые эбтэй согтойгоор «Дружба» кафедэ тэмдэглэбэ. «Ризлинг», «Шампанскбе», хара, улаан архи урдажа байгаа булаг шэнги дэлбэрээ.

Хөө хүбхэ зугаа наадан зэдэлээ, хрусталь хундагануудшье ханхинаа..

Харин мүнөөдэр директорэй зосоонь муушаг, бөөгнэрөөд лэ һаланагүй.

— Аях-даа! Тархияа залаха байгаа... Теэд суглуулһан гурбан зуун түхэригыем һамган буляажа абажархёо. Шолмос һамган даа. Түхэригшье хармаандам үлөөбэгүйл.

Бүхы харманууддаа эрьюулэн бэдэрнэ. Гэнтэ гайхашана.

— Үгы, ахалагша бухгалтер Петр Васильевич юундэ ерээгүй гээшэб? Али ухаандаа муу юумэ оруулба гү? Нёдондо городой банкиин директор байхадам, баһал иимэ бухгалтер хойноһоом мүшхөөд һалаагүй һэн. Дуудажа, һайнаар хөөрэлдэхэ байна,—гэжэ дуугарбал даа. Үүдэ тоншоно. Балдан Гармаевич ехэл дурагүйгөөр:

— Орогты!—гэжэ хэлэбэ.

Сагаан буурал тархитай үбгэжөөл богоһо алхажа ороод, үүдэндэ зогсоно. Директор ахалагша бухгалтерайнгаа өөрөө оророжо ерэһэндэнь баярлаад, столһоо бодожо, һандали харуулна.

— Наашаа ерэжэ һуугты, хүндэтэ Петр Васильевич!

— Зай, бэемнай һайн гү? Гэр бүлэнэртнай?

— Тамнай үсэгэлдэр юундэ ерэбэгүй гээшэбта?

Бухгалтер үбгэн сухалтайгаар:

— Би гүрэнэй мүнгөөр архи уудаггүйб, хүндэтэ директор!

Директор үрзэгэнэн бодоод:

— Юу? Даблал даа!

— Дабтахадашье болохо. Теэд та, хүндэтэ директор, хэнэй мүнгөөр банкет үнгэргэһэнөө өөрөө мэдэнэ хаямта.

Байрыемнай сэбэрлэдэг хүгшэн Авдотья жаран табан түхэриг салин абадаг, табан үхибүүдтэй, үбгэниинь нёдондо жэлдэ наһа бараа һэмнай! Һанана бэзэт? Теэд тэрэ Авдотьяшни банкедтэ байгаагүйл. Юун болоо юм?

— Тэрэ Авдотиие хэншье уряагүй. Месткомой кассаһаа далан түхэриг туһаламжа нэрэ дээрэнь бэшээд, гарыень табюулаад, тэрэ далан түхэригыень танда бэлэглээ.

— Юу хэлэнэ гээшэбта, Петр Васильевич!

— Тон зүб! Тиихэдэ местком гурбан зуун түхэригтэ биллиард абаһан саарһа бэлдэнхэй. Хэмнай хэнтэйгээ биллиард наадаха бэ? Та бидэ хоёрһоо ондоо бүһэтэй хүн эндэмнай үгы бэшэ аал?

Директор сухалдан, столһоо бодожо, тамхи нособно. Ахалагша бухгалтер саарһануудаа ирана:

— Үшөө саашань тоолоходо...

— Хүрөө! Хүндэтэ Петр Васильевич! Эндээ гэжэ хэлэхэдэ, бидэ хоёр сугтаа ажаллажа шадахаяа болёо хабди.

— Юун тухай хэлэхыем ойлгоно бэзэт?

— Һайн ойлгожо байнаб. Мэдүүлгэ бэшээд, ажалһаа гарахыем дурадхана гүш? Зүб гү.

— Тон зүб ойлгонот! Ябахадатнай болохо.

— Зай, баяртай директор! Ябахынгаа урда тэбхэрхэн саарһа, стол дээрэтнай орхиһуу, сүлөөтэй сагтаа иража харахыетнай дурадханаб.

Үбгэн бухгалтер саарһануудаа суглуулан гарана, Директор кабинет соогуураа урагша хойшоо алхална. Үбгэнэй орхиһон саарһа харана:

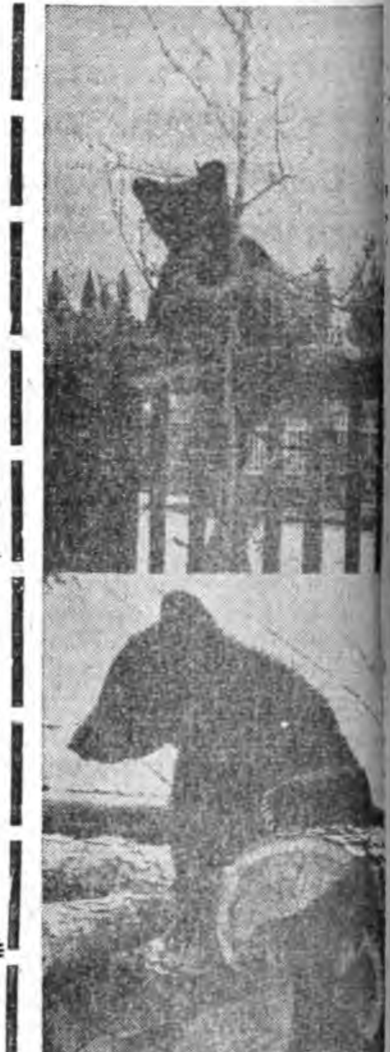
— Аяар далан хоёр түхэриг!

— Тэнэг тархи! Одоошье һалабаб! Душэн долоо хүрэтэрөө ухаа орохогүй ямар хүн гээшэбиб? Хайран залуу наһамни.

Телефон наярна. Балдан Гармаевич гүйжэ бодоод, трубкада хашхарна:

— Хэн бэ үшөө? — гэнтэ бахардан, — Би—... Бии... Даа... Дам... буев,—Хүрин улаан болоод һуушана.

П. ИВАНОВ.

Баабгайханай аашанууд.

ХИЛЫН САНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацийн Генеральна Ассамблейн XXVI сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Энэ хадаа ООН-ой түүхэдэхи эгээл олон асуудалтай сессинүүдэй нэгэн болоно. Сессиин зүблэхэ зүйлдэ зуу гаран асуудал табигдаа, тэдэнэй нилээд олониинь эб найрамдал сахиха, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ зорилготой эгээн шухала асуудалнууд байгаа.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха гэһэн Советскэ Союзай үүсхэл бүхы дэлхэй дээрэ дэмжэгдэн угтагдаа. Совет дурадхалые зүбшэн хэлсэлгэдэ таби гаран делегадууд хабаадаһан байна.

Холбоото Штадууд Хитад хоёр лэ тиимэ конференци зарлалгые буруушаадаг байһаниинь дискуссиин үедэ элирбэ. Теэд эдэнэй хараа бодолые сессиин делегадууд дэмжээгүй.

Генеральна Ассамблей конференци зарлаха тухай Совет ороной үүсхэлые һайшааһан резолюци баталан абаба.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха ябадал хэнгаха гэһэн социалис оронуудай оролдолго хүсэлэлгэнь зэбсэгүүдые хуряалгын хэдэ хэдэн асуудалнуудаар Генеральна Ассамблейн абаһан резолюцинууд дотор бэелэлээ олонхой.

XXVI сесси уласхоорондын аюулгүй байдалай асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулаа.

Тэрэшэлэн Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые зүбшэн хэлсэлгэ сессиин хүдэлмэридэ шухала һуури эзэлбэ.

Африка түбидэхи колониализмые, үндэһэ яһанай талаар доромжолгые эсэслэн усадхаха зорилготой хэдэн асуудалнуудые Генеральна Ассамблей хаража үзөө.

Австриин саг үргэлжын түлөөлэгшэ Курт Вальдхаймые ООН-ой генеральна секретаряар һунгаха тухай Аюулгүйн Соведэй һанамжа дурадхалые Генеральна Ассамблей түгэсхэлэйнгөө заседани дээрэ баталба.

У ТАНАЙ ХАНДАЛГА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой генеральна секретарь У Тан энэ тушаалһаа гаража байхадаа, ООН-ой Генеральна Ассамблейн түгэсхэлэй заседани дээрэ XXVI сессиин делегадуудта хандан, хахасалгын үгэ хэлэбэ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Ассамблейн XXVI сессидэ хабаадахаяа ерэһэн Урда-Африкын Республикын «түлөөлэгшэдэй» этигэмжые ООН-ой Генеральна Ассамблей мэдэрхэгүй гэжэ шиидхээ.

ДЕЛИ. (ТАСС). Зүүн Пакистанһаа хашагдан зугадаад, мүнөө Индиин Баруун Бенгали штадта байһан 25 мянга гаран хүн Эхэ орондоо бусаба. «Таймс оф Индиа» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, хашагдан зугадажа Инди ошоод байһан 9 миллион үлүүтэй хүнүүдые орон нютагтань бусаалга ейрын недели соо эхилхэ юм гэнэ.

БОНН. (ТАСС). Советскэ Союзтай, ПНР-тэй ФРГ-гэй баталһан договорнуудые буруушаадаг хараа бодолоо хубилгахыень ХДС/ХСС гэжэ партиие ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеель уряалба.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай президент Р. Никсонэй, Англиин премьер-министр Э. Хитын Гамильтондохи (Бермудска аралнууд) хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ. Американь-англиийска хоёр талын харилсаае, валютын-мүнгэнэй талаар гараһан зүришэлдөөе уласхоорондын политикын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ тэдэ хөөрэлдөөнүүдтэнь гол һуури эзэлһэн байна.

Тэндэхи хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Хитын баримталһан хараа бодолые тайлбарилха зуураа, АП агентство иигэжэ тэмдэглэнэ. Баруун Европодо мүнөө байһан 310 мянган американ сэрэгүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөлгэхэ гэжэ Англиин премьер-министр оролдоо.

РИМ. (ТАСС). Италиин полици удаан саг соо бэдэрэлгэ хэһэнэй һүүлээр, нюуса дээрмэдэлгын эмхиин гол удамарша Джерлендо Альверти гэдэгые бариһан байна.

ООН-до КНР-эй БАРИМТАЛДАГ ХАРАА БОДОЛ ТУХАЙ «ПРАЦЕ» ГАЗЕТЭ БЭШЭНЭ

ПРАГА. (ТАСС). Хитадай мүнөөнэй маоис хүтэлбэрилэгшэд социализмын, амгалан байдалай аша туһада тон харша политика баримталан бэелүүлхэһээ гадна, мүн Советскэ Союзые, бусад социалис оронуудые хардана.. Энэ политиканъ Хитадай пропагандын мэдүүлгэнүүдтэ эли бодо зуришэнэ гэжэ «Праце» газетэ бэшэнэ.

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида хабаададаг Пекинэй делегациин хараа бодолые дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой. эб найрамдалта бүхы хүсэнүүд ехэ гайхангяар, зэбүүрхэлтэйгээр угтаба гэжэ тус газетэ мэдүүлнэ. Пекинэй мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэд хүн түрэлтэнэй үнэнтэ хүсэл эрмэлзэлдэ тон харша, хамагые зонхилхо хараа аминай уг зорилго табидаг байһыень энэ хараа бодол гэршэлнэ.

Гэс Холлой мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Кубын контрреволюционернүүд ба буу зэбсэг тээжэ ябаһан хоёр кораблине Кубын далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй бариһантай дашарамдуулан, США-гай правительствын зүгһөө Кубые бүдүүлигээр занаһыень США-гай Компартиин Генеральна секретарь Гэс Холл эрид буруушааба.

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙДАЛ

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин премьер-министр Индира Ганди түсэблэлгын комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Индиин экономико хангалтатай байна гэжэ тэмдэглэбэ. Өөһэдыгөө өөһэдөө бүрин хангадаг болохо гэжэ оролдохо, тэрэшэлэн Бангла дештэ туһа хүргэхэ шухала байһые хараада абахыень уряалаа.

ДАККА. (ТАСС). Бенгаль хэлэн дээрэ эндэ дамжуулгануудые хэжэ эхилһэн Бангла дешэй радио иигэжэ мэдээсэбэ. Бангла дешэй республикын президентын уялгые дүүргэгшэ С. Н. Ислам декабриин 22-то Даккада ерээ. Тэрээнтэй хамта премьер-министр Т. Ахмед, министрнүүд, Арадай лиги гэжэ партиин хүтэлбэрилэгшэд ерэлсээ.

Премьер-министр Т. Ахмед сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ хабаадаһан бүхы партинуудай түлөөлэгшэдһөө бүридүүлжэ республикын правительствые эмхидхэн байгуулха тухай асуудал мүнөө хаража байна гээд «Индиан экспресс» газетэ бэшэнэ.

Энэ республикада шэнэ мүнгэн бии болгогдохо байха гэжэ Бангла дешэй правительствын түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

РАВАЛПИНДИ. (ТАСС). Арадай лиги гэжэ партиин ударидагша Муджибура Рахманиие түрмэһөө гаргажа, гэртэнь хиналтада байлгаха гэһэн захиралта Пакистанай президент З. А. Бхутто гаргаа.

Тэрэшэлэн Пакистанай ерээдүйн правительствада З. А. Бхутто гадаадын хэрэгүүдэй, оборонын, дотоодын хэрэгүүдэй министрнүүдэй, провинцинууд хоорондын харилсаа залан эмхидхэхэ министрэй тушаалнуудые дааха юм гэжэ эндэ тусхайлан соносхогдоо.

Пакистанай президент гүрэнэй дээдэ эмхи зургаануудта тушаалтадые һэлгүүлжэ эхилээ.

ПАРЛАМЕНТАРИНАРАЙ КОНФЕРЕНЦИ ЗАРЛАХЫЕ ДУРАДХАНА

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Аюулгүй байдалай асуудалнуудые шэнжэлдэг Финляндиин парламентын тусхай бүлэг аюулгүйн ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар бүхэевропын зүблөө зарлалгые зүбшэн хэлсэхын тула Европын оронуудай, тэрэшэлэн США-гай ба Канадын парламентаринарай конференци 1972 оной майн эхеэр Хельсинкидэ зарлаха дурадхал оруулба.

Саг үргэлжэ ябуулга хэжэ байдаг энэ бүлэг парламентын бүхы фракцинуудай түлөөлэгшэдые нэгэдхэнэ. Бүлэгэй гэшүүдэй һанамжын ёһоор, Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ парламентнуудай дүүргэхэ үүргэ тухай, договорой үндэһөөр Европодо аюулгүй байдал хангаха эмхи байгуулха тухай гэхэ мэтэ асуудалнууд парламентаринарай конференциин зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаха зэргэтэй байна.

ГДР-ые мэдэрхэ уряа

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин парламентын 476 депутат Германиин Демократическа Республикые мэдэрхэ, ГДР-тэй дипломатическа харилсаа тогтоохо гэһэн уряатайгаар хандаба.

Иимэ уряада гар табиһан депутадуудай дунда — Индиин политическэ партинуудай олонхиин түлөөлэгшэд бии.

Хүндэнь ехээр бууранхай

ТОКИО. (ТАСС). Японой правительствын хүндэнь энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ унаа. «Асахи» газетын асуултын мэдээнүүдэй ёһоор, премьер-министр Сатын толгойлдог мүнөөнэй правительствые асуугдаһан бүхы хүнүүдэй 24 процентнь дэмжэһэн, 60 шахуу процентнь арсажа һаналаа хэлэһэн байна.

Мэдэрхэ баатай болобо

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Американ авиациин дээрмэшэ зэрлиг добтолгонуудта өөрынгөө газар дээрэһээ хатуу шанга харюу үгэдэг ДРВ-гэй агаарай хамгаалгын сэрэгшэдэй улам арьбадхагдажа байгаа лайшалхы амжалтануудые Пентагон мэдэрхэ баатай болобо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Бурядай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин материалнууд. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Бурядай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда. «Нүхэр военком». — И. Чувьюровай статья. В. Шаровой «Үнэн сэхэ хүршэнэр» гэһэн статья. Уласхоорондын информаци.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй хуудаһан.

СЭ ЭНХИР ЭКРАН

УЛААН-ҮДЭ. 11.00—«Думали животные» — документальна фильм. 12.00 — концерт.

МОСКВА. 13.00—һүүлэй һонинууд. 13.05—«Приходи сказка», 13.35 — ленинскэ университет. 14.05—«Мелодия» ансамблиин концерт. 14.25—телефильм.

УЛААН-ҮДЭ. 15.30—«Колобок» куклануудай фильм. 15.40—«Сюжет для небольшого рассказа»—уран һайханай фильм. 15.05—һүүлэй һонинууд. 17.15 — концерт. 18.30—«Неделя»—субботын программа. 19.30—концерт.

МОСКВА. 20.00—«Укрощение укротителя» — телеспектакль. 22.25—концерт.

УЛААН-ҮДЭ. 22.50—киноочерк «Фонтаны Петродворца». 23.00—театрай афишанууд. 24.00—«Время» — информационно программа. 00.30—Пятницкын нэрэмжэтэ Гүрэнэй хоорой концерт. 01.30—документальна фильм.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-01667. Заказ № 1142.